

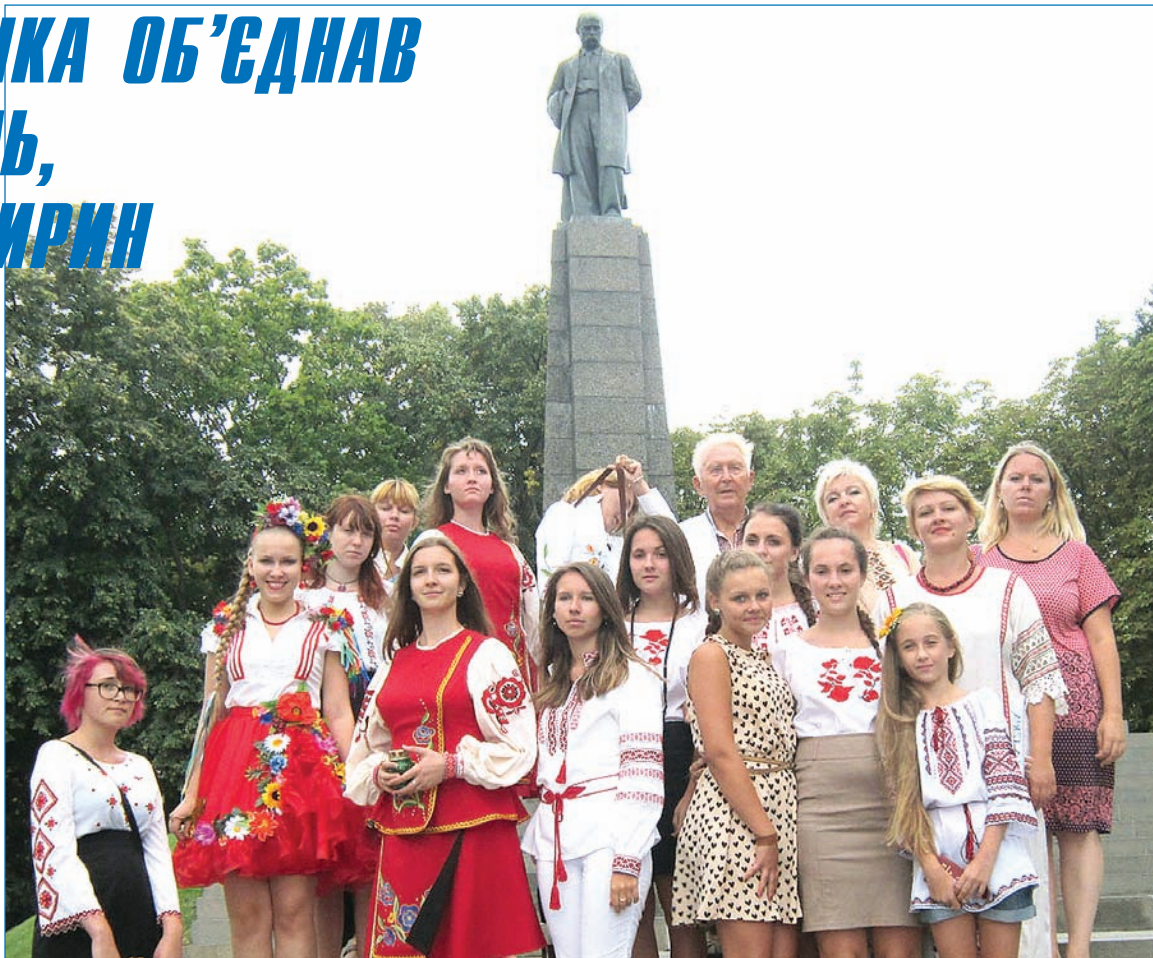

ДУХ ШЕВЧЕНКА ОБ'ЄДНАВ СЕВАСТОПОЛЬ, КАНІВ І ЧИГИРИН

У духовній спорідненості древнього Херсонесу, звідки остаточно розповсюдилося світло християнства по всій землі Українській, з родинним краєм Тараса Шевченка і Богдана Хмельницького — константами нашої соборності і неподільності українців як політичної нації, мала змогу переконатися севаستопольська молодь — учні і студенти, переможці міських і всеукраїнських конкурсів, присвячених 200-річчю ювілею Великого Кобзаря. Нагородою для них стала напрочуд пізнавальна поїздка на Черкащину, організована Радою представників громадських організацій з відзначення 200-річчя з Дня народження духовного батька українського народу Тараса Григоровича Шевченка. Пізнавально-виховна екскурсія молодих севастопольців у святі місця, де народилися Тарас Шевченко і Богдан Хмельницький, стала доброю основою для надання молоді животворних імпульсів розвитку духовного потенціалу, вивчення історії рідного народу і нашої багатобарвної України.

Особливо з наближенням Шевченківського ювілею кличуть севастопольську молодь до себе місця, пов'язані з народженням, дитинством і молодими роками Кобзаря, Великого Гетьмана України, та місця їхнього вічного спочинку, які наповняють могутчим Шевченківським духом та козацькою енергією молоді серця севастопольських юнаків і дівчат, поєднують воедино українські духовні та історичні святині: Севастополь, Канів, Чигирин.

Очолив поїздку севастопольської молоді заступник голови Координаційної ради представників громадських організацій з відзначен-

ня 200-річчя Кобзаря, член організації ветеранів ВМС України, доцент Академії ВМС України капітан I рангу у відставці Анатолій Сивак, йому допомагали ветерани ВМС капітани I рангу Василь Бойко і Мирослав Мамчак. У складі делегації було 30 осіб: педагоги, учні від I до 11 класів севастопольських шкіл і гімназій, студенти чотирьох вищих навчальних закладів Севастополя.

Екскурсія тривала з 12 до 17 серпня. У її плані було відвідання Черкас, родинних сіл Тараса Шевченка Моринці і Шевченкове (Кирилівка), могили і музею Т. Шевченка в Каневі, родинного хутора Богдана Хмельницького в Субо-

тові, його музею і резиденції Гетьмана України в Чигирині, а також екскурсія до Холодного Яру, до так званої Холодноярівської Республіки і Мотронівського монастиря — центру національно-визвольної боротьби в Україні до 1924 року, та до живого свідка нашого історичного минулого 1100-літнього дуба Залізняка, що могутньо розкинув свої шати в лісі Холодного Яру.

Опікувалися севастопольцями особисто ректор Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького професор Анатолій Іванович Кузьмінський та науково-педагогічні працівники університету, які надали для про-

живання севастопольців студентський гуртожиток і забезпечили прекрасні умови. Супроводжували севастопольців дорогами Черкащини доценти університету Олена Миколаївна Костюкова та кандидат історичних наук, доцент Михайло Миколайович Верховський, вони ж виступали і екскурсоводами по історичних місцях області.

Учасники пізнавально-виховної екскурсії везли із собою землю з древнього Херсонесу, яку висиплюють на могилу Кобзаря, взамін привезуть до пам'ятника Тарасові Шевченку у Севастополі землю з його святої могили.

(Продовження на 8-й стор.)

МИ ЄСТЬ НАРОД!

У ЛЬВОВІ ВІДБУВСЯ ДЕСЯТИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ

стор. 4

УЧИТЕЛЬСЬКІ РОЗДУМИ

Олександр-Теодор ФЕДУРУК
ЕФЕМЕРІС (ЗОШИТ НА ЩОДЕНЬ)

стор. 7

ПРОЗА ЖИТТЯ

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
ЧОМУ ТАК ГІРКО ПЛАЧЕ МАТИ?..

стор. 10

РІДНІ ОБЕРЕГИ — ДОЛІ БЕРЕГИ

Фестиваль «Рідні обереги» вперше пройшов у селі Михайлівці на Львівщині. Організований літературно-мистецьким об'єднанням «Оберіг», за підтримки небайдужих шанувальників української творчості, фестиваль з першою спробою став справжнім святом українського духу.

Серед літа до невеликого прикордонного галицького села з'їхались гості та учасники фестивалю. Козаки з Червонограда та велотуристи з Соснівки прибули днем раніше. Вони допомагали ініціаторці фестивалю, письменниці, голові «Оберегу» Оксані Карназі та письменниці з найменшого міста України Угнова Надії Канюці облаштувати сцену для виступів. Олег Панас, мешканець Михайлівки, викопав моріжок перед сценою, організував друзів на підготовку місця, де мав відбу-

тися фестиваль. Діти з села Михайлівки, які також допомагали прибирати моріжок і готувати сцену, наприкінці свята отримали призи від Оксани Карнаги.

...Ідея такого фестивалю виникла у Оксани Карнаги в один з її приїздів у Михайлівку, де вона мала приватні справи, але одержима мистецькими зустрічами її творча натура всюди знаходить місце для діяльності. Перегово-

ривши з мешканцями села, узгодивши деталі з місцевим керівництвом, знайшовши однодумців, пані Оксана приступила до втілення ідеї в життя. Паралельно робилось кілька справ: виготовлення атрибутики, пошук партнерів та спонсорів, запрошення учасників та гостей, складання програми та сценарію задуманого свята.

(Продовження на 16-й стор.)

КРИМЬСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svlt@meta.ua
<http://svitlytsia.crimea.ua>
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр Білаш 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

2 ВЕРЕСНЯ В УСІХ ШКОЛАХ ПРОВЕДУТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ УРОК

Президент України Віктор Янукович підписав розпорядження щодо належної підготовки та проведення Всеукраїнського телевізійного Шевченківського уроку.

Як повідомили УНІАН у прес-службі Президента, розпорядження підписано на підтримку відповідної ініціативи Міністерства освіти і науки України та Благодійного фонду «Велика родина».

Захід організовується з метою сприяння вивченню молодим поколінням творчої спадщини Тараса Григоровича Шевченка та з нагоди відзначення у 2014 році 200-річного ювілею

від дня його народження. Урок відбудеться 2 вересня у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і транслюватиметься в ефірі Першого національного каналу.

Шевченківський урок проводиться для учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів України. Під час заняття використовуватимуться архівні документи, відеосюжети, ілюстративні матеріали про життя і творчість Кобзаря.

Близько 450 тисяч першокласників сядуть за пар-

ти 1 вересня. Це на 17 тисяч більше, ніж торік. Цього дня двері для учнів відкриють 11 новозбудованих шкіл: в Івано-Франківській, Львівській, Київській, Тернопільській, Хмельницькій, Вінницькій, Рівненській областях та Києві. До кінця року відкриються ще дві школи — у Донецькій і Житомирській областях. Загалом, за даними Державної служби статистики, в Україні налічується 19 тис. 497 денних загальноосвітніх навчальних закладів, де навчаються понад 4 мільйони учнів.

Аби скоротити шлях учнів до освітнього закладу, торік у системі МОН було закуплено 900 шкільних автобусів. Цьогоріч школи отримають ще 642 нові автобуси.

ВСІ ШКОЛИ КРИМУ ГОТОВІ ДО НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

У Криму всі шкільні й дошкільні навчальні заклади підготовлені до початку нового 2013-2014 навчального року. Про це на засіданні Ради міністрів АРК повідомила перший заступник міністра освіти і науки Криму Наталя Журба.

З бюджетів різних рівнів на підготовку до нового навчального року виділено понад 32 млн. грн. «1 вересня всі навчальні заклади автономії готові прийняти учнів для початку навчального року», — зазначила Наталя Журба.

Школи на 100% забезпечені педагогічними й науковими кадрами, працевлаштовані понад 300 молодих фахівців. Відремонтовані

433 дитячі спортивні майданчики в школах, 262 — у дитячих садках. Ведуться роботи з облаштування санвузлів, забезпечені медогляд і підвезення дітей і вчителів до шкіл.

У зв'язку із впровадженням з 1 вересня державного стандарту базової й повної загальної середньої освіти до Криму завезено 245 тис. підручників для другокласників і 292 тис. підручників для п'ятикласників з українською, російською й кримськотатарською мовами навчання. Створено 86 класів інформатики для учнів других і п'ятих класів.

На засіданні заступник голови Ради міністрів АРК Павло Бурлаков відзначив, що в рамках реалізації ініціативи Президента «Діти — майбутнє України» повинен бути забезпечений рівний доступ дітей до якісної освіти й розвитку творчих здібностей незалежно від місця проживання.

СТАРШОКЛАСНИКАМ ЗАПРОПОНУЮТЬ ЧОТИРИ ПРОФІЛІ НАВЧАННЯ

Міністерство освіти і науки затвердило проект концепції профільного навчання у школі. Старшокласникам пропонується навчання за чотирма типами спеціалізації. Про це повідомляє «Коммерсант» — Україна».

«При переході в 10 клас учні вибиратимуть профіль подальшого навчання. Для цього буде введено чотири спеціалізації: природознавство, математика, українська філологія та іноземні мови. Так передбачається готувати дітей до майбутньої професійної діяльності», — йдеться у документі.

Незалежно від обраного профілю, усі школярі вивчатимуть шість базових предметів

— українську мову і літературу, іноземну мову, історію України і всесвітню історію, математику, природознавство, фізичну культуру. На їхнє вивчення відводиться по три години на тиждень. Слід зазначити, що зараз базових предметів нараховується 15. Інші дисципліни вивчатимуться поглиблено — по 5-10 год. на тиждень.

За словами одного з авторів документа, віце-президента Національної академії педагогічних наук Володимира Лугового, школи почнуть підключатися (до реалізації концепції — ред.) у міру готовності з наступного навчального року (2014-2015). Доповнити вивчення про-

фільних предметів школярам запропонують курсами — приміром, з астрофізики або прикладної механіки. А такі предмети, як основи здоров'я, мистецтво або фінансова грамотність, запропонують вивчати факультативно.

При цьому глава Центру освітнього моніторингу Павло Полянський висловив думку, що скорочення базових предметів може призвести до деякого погіршення якості освіти. В Україні, зазначив він, вивчення базових предметів є безперервним з 1 до 11 класу, і якщо залишити 6 предметів з 15 обов'язкових, то навчання деяких дисциплін може урватися. За словами П. Полянського, слід враховувати і те, що дитина після закінчення школи може передумати і поміняти профіль.

МАЙЖЕ ВСІ П'ЯТИКЛАСНИКИ ОБРАЛИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

Другою іноземною мовою вивчення у 5-му класі 52% учнів обрали німецьку. Як передає кореспондент УНІАН, про це сказав міністр освіти і науки України Дмитро Табачник під час засідання підсумкової Колегії МОН «Стан готовності загальноосвітніх навчальних закладів до нового навчального року та впровадження державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти».

Зокрема, Д. Табачник нагадав, що з цього навчального року п'ятикласники починають навчання за новими стандартами і програмами. Так, вони вивчатимуть дві іноземні мови

та інформатику. Міністр зазначив, що за оперативними даними німецьку мову як другу іноземну для вивчення обрали 52% учнів, російську — трохи більше 23%, французьку — 14%, польську — 1,6% та іспанську — 1,2%. Водночас 91,5% дітей як першу іноземну вивчатимуть англійську мову.

«Для нас дуже важливо, що практично без винятку всі діти будуть вивчати англійську, і що ми провели процедуру вибору другої мови абсолютно вільно і демократично», — сказав Д. Табачник.

Також він нагадав про зміни в уроках фізкультури, де замість традиційних нормативів будуть заняття рухливими іграми та відсутність оцінок.

ПРЕЗИДЕНТ ВВАЖАЄ ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО ВПЛИВОВОЮ СИЛОЮ

Україна вбачає у закордонному українстві впливову силу, яка сприяє утвердженню позитивного міжнародного іміджу нашої держави. На цьому наголосив Президент Віктор Янукович під час зустрічі з президентом Світового конгресу українців Євгеном Чолієм, інформує прес-служба Глави держави.

«Дуже важливо, що закордонні українці, об'єднані в Конгрес, мають можливість не тільки відчувати ситуацію в Україні, а й мати певний вплив», — сказав він.

В. Янукович привітав Є. Чолія з 22-ою річницею Незалежності України та успішним проведенням ювілейного Х Світового конгресу українців. Президент побажав успіхів у подальшій роботі на благо всього закордонного українства.

У свою чергу Є. Чолій подякував В. Януковичу за зустріч і привітання на адресу Конгресу. За словами президента СКУ, ювілейний з'їзд зібрав понад 500 представників української діаспори з понад тридцяти країн світу.

Під час зустрічі сторони обговорили широке коло питань, зокрема — щодо європейської інтеграції.

(Розповідь нашого кореспондента про ювілейний Х Світовий конгрес українців читайте на 4-й стор.)

«ЗА ЗНАЧНИЙ ОСОБИСТИЙ ВНЕСОК...»

Президент України Віктор Янукович з нагоди Дня незалежності України та за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомих трудових здобутків та високий професіоналізм відзначив державними нагородами кілька десятків громадян.

Зокрема, згідно з указом, оприлюдненим на офіційному сайті Глави держави, орденом князя Ярослава Мудрого ІV ступеня нагороджено генерального директора — художнього керівника Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Г. Верьовки Анатолія Авдієвського; міністра освіти і науки України Дмитра Табачника. Орден «За заслуги» І ступеня отримав співачка, доцент кафедри Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Володимир Гришко; голова Вищої ради юстиції Олександр Лавринович; орден «За заслуги» ІІ ступеня — народний депутат Артем Пшонка. Орденами «За заслуги» ІІІ ступеня нагороджені народні депутати Юрій Іванюченко, Давид Жванія, а також міністр внутрішніх справ України Віталій Жарченко. Орден княгині Ольги ІІІ ступеня отримала голова правління акціонерного товариства «Всеукраїнський Банк Розвитку» Валентина Арбузова, орден Данила Галицького — экс-мер Києва Олександр Омельченко.

Не залишився непоміченим і «значний особистий внесок у державне будівництво» наших земляків — кримчани. Зокрема, Указом Президента високе звання Героя України присвоєно народному депутату Борису Дейчу; заступник голови Верховної Ради АРК Григорій Іоффе та начальник Кримської міттичії Міністерства доходів і зборів України Денис Пудрик отримали ордени «За заслуги» ІІІ ступеня; заступник голови Ради міністрів АРК Ольга Удовіна відзначена орденом княгині Ольги ІІ ступеня...

СЕВАСТОПОЛЬ ПРИЙМЕ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТОПЛЕНИХ РАЙОНІВ ХАБАРОВСЬКА

До Севастополя на відпочинок прийдуть 400 дітей з постраждалих через повені районів Хабаровського краю. Про це УНІАН повідомили в прес-службі Севастопольської міської державної адміністрації.

Згідно з повідомленням, голова Севастопольської міськдержадміністрації Володимир Яцуба, перебуваючи цими днями в Москві, в телефонній розмові з губернатором Хабаровського краю В'ячеславом Шпортром запропонував оздоровити в севастопольському дитячому таборі «Ласпі» 400 дітей з родин, які постраждали від повені.

В. Яцуба також звернувся до голови Севастопольської міської ради Юрія Дойникова і депутатського корпусу з ініціативою внести до порядку денного чергової сесії міської ради, засідання якої відбудеться 17 вересня, пропозицію щодо організації відпочинку дітей і виділення для цих цілей необхідних коштів з місцевого бюджету.

Як повідомляв УНІАН, Хабаровський край нині потерпає від найсильнішої за останні 100 років повені. У зоні підтоплення опинилися міста Хабаровськ, Благовіщенськ і десятки інших населених пунктів краю. За офіційними даними, рівень води в річці Амур піднявся до позначки 6,5 метрів. Фахівці вважають ситуацію, що склалася, критичною. Родючий шар землі буквально змітий разом з урожаєм. Водой повнічено будинки, господарські споруди, майно людей.

Уряди Російської Федерації, Хабаровського краю і Амурської області, адміністрації міст вживають заходів для мінімізації наслідків катастрофи.

ХУЛІГАНСТВО З ДУШКОМ ШОВІНІЗМУ?

Голова фракції «Курултай-Рух» у ВР Криму Рефат Чубаров наполягає на необхідності притягнення російського актора Олексія Паніна до кримінальної відповідальності. Як повідомив Рефат Чубаров кореспонденту Укрінформу, з відповідною заявою він звернувся до прокуратури Криму.

«У своєму депутатському зверненні я прошу прокуратуру АРК і Головне управління МВС України у Криму внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань дані про розпалювання російським актором Олексієм Пані-

ним національної ворожнечі і ненависті», — заявив Р. Чубаров.

За його словами, до сьогодні у зв'язку з висловлюваннями Паніна на адресу кримських татар належного правового реагування ні з боку прокуратури, ні з боку міліції Криму не було, незважаючи на широкий громадський резонанс і реальну загрозу громадянському миру та спокою у Криму.

Як вважає Рефат Чубаров, у Криму російський актор порушив, як мінімум, 4 статті Кримінального кодексу України, але «сьогодні проблема

уже не у самому Паніні, а в тому, як кримські правоохоронці реагують на заяви, які вносять ворожнечу, недовіру і підозрілість між людьми різних національностей».

Як повідомляв Укрінформ, в Алушті між російським актором і місцевим жителем стався конфлікт через ДТП, під час якого Панін ударив кримчанина і допустив різкі ксенофобські висловлювання на адресу всіх кримських татар. (Як повідомляє УНІАН, коментуючи подію, Панін сказав одному зі ЗМІ: «Татарин, якого Сталін недорозстріляв... повернувся до Криму. Ви

смі з Криму? Бачили дерева вздовж дороги на Перевальне? Для кожного татарина — по дереву...»)

За фактом умисного завдання Паніним легких тілесних ушкоджень міліцією було порушено кримінальне провадження. Пізніше актор також заявив, що «перебуваючи у Криму, він не перебуває в Україні». Голова уряду АРК

Анатолій Могильов засудив висловлювання російського актора і порекомендував скасувати спектаклі з його участю у Криму. Під час гастролей у Керчі Панін вибачився перед присутніми у приміщенні будинку культури кримськими татарами. Нахуліганському пляжі у Сімеїзі він також вибачився за скасування спектаклю з його участю в Євпаторії.

Згодом міліція перекваліфікувала дії Паніна з «легких тілесних ушкоджень» на «хуліганство». Панін продовжив свої гастролі у Миколаєві, покінувши Крим зі словами: «Вся ця історія ламаного гроша не варта».

ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ СТАЛІНІЗМУ ТА НАЦИЗМУ...

23 серпня, у Міжнародний день пам'яті жертв нацизму і сталінізму, в сімферопольському парку «Салгірка» біля меморіалу пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу відбувся мітинг, у якому взяли участь представники кримськотатарської та української громад, Меджлису кримськотатарського народу, Конгресу українських націоналістів, Української народної партії та ін.

Європейський день пам'яті жертв сталінізму та нацизму — Міжнародний день пам'яті жертв тоталітарних ідеологій сталінізму та націонал-соціалізму відзначається у країнах Європейського Союзу щорічно 23 серпня у день підписання пакту Молотова-Ріббентропа в 1939 році, що розділив Європу між диктаторами. Цю дату визначено 2 квітня 2009 року Декларацією Європейського Парламенту «Європейська свідомість і тоталітаризм» «з метою збереження пам'яті про жертви масових депортацій і знищень, укорінення демократії, зміцнення миру та стабільності на континенті».

Присутні на мітингу одностайно проголосували за резолюцію, в якій засудили страхотливі діяння «коричневого» та «червоного» тоталітарних режимів, і звернулися до чинної української влади з вимогою неухильного дотримання в державі міжнародних правових актів, які гарантують забезпечення прав як окремої особистості, так і окремого народу.

ДЛЯ КОГО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НАЙДОРОЖЧА?

Чомусь так уже історично склалося, що свято нашої державної Української Незалежності у Сімферополі чимало літ поспіль традиційно відзначають разом українці і кримські татари. Ось і цього урочого дня біля пам'ятника Кобзарю промови, Шевченкові вірші, пісні лунали лише українською і кримськотатарською мовами, ніби для усіх інших кримчан — це не подія. А появлення, напевне, зовсім просте: кому вона болить, кому найдорожча наша Незалежність, Державність, той і святкує. Головне, щоб без фальші, шаблону, щоб від душі...

Свято після мітингу продовжилося в Гарнізонному будинку офіцерів, де відбувся концерт, у фіналі якого прозвучала знаменита Січова «Червона калина», яку всі присутні підхопили і співали стоячи.

(Про особливості святкування Дня незалежності у Севастополі читайте на 5-й стор.)

ЖИТТЯ БЕЗ ПЕРЕШКОД

ВІДЧУВАТИ СЕБЕ ТАКИМИ, ЯК УСІ, РІВНИМИ СЕРЕД РІВНИХ, ПРАГНУТЬ ІНВАЛІДИ

Двадцять днів з 25 липня до 15 серпня цього року тривало публічне обговорення проекту розпорядження Ради міністрів АРК «Про внесення змін у розпорядження «Про затвердження Плану заходів щодо поетапного створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями в Автономній Республіці Крим», яке проводило засобами web-конференції Міністерство соціальної політики АРК.

Коментуючи його результати, перший заступник міністра Ірина Кручек на прес-конференції в Сімферополі розповіла, що на 1 січня 2013 року в республіці проживає майже 111 тисяч інвалідів загального захворювання, в тому числі близько 9 тисяч — зору і 6 тисяч осіб, які користуються інвалідними візками. Для створення безбар'єрного середовища їхньої життєдіяльності, що є одним із пріоритетів як кримського уряду, так і міністерства, надійшло 35 звернень від райдержадміністрацій, управлінь праці та соціального захисту населення, громадськості та самих інвалідів.

У ході діалогу соціальних працівників з представниками влади, а також своїми підопічними, їхніми батьками чи опікунами був сформований комплекс заходів допомоги людям з обмеженими фізичними можливостями незалежно від їхнього місця проживання, який у надрукова-

ному вигляді дрібним шрифтом зайняв цілих п'ятнадцять сторінок.

— Після їх узагальнення, чим ми нині й займаємося, — сказала Ірина Кручек, — не виключаємо, що можуть з'явитися нові статті та нормативні акти, які належним чином забезпечуватимуть інтеграцію інвалідів у суспільство, гарантуватимуть доступ до заходів соціального захисту.

Питання ставиться міністерством так, щоб у суспільній свідомості інваліди перестали бути лише об'єктом співчуття і жалості, а сприймалися як рівні з усіма іншими громадянами, могли реалізувати себе у нетрадиційних для цієї категорії людей галузях. Їх, зокрема, турбують соціальна і бізнес-адаптація, правове та нормативне забезпечення, розвиток інклюзивної освіти, фізкультура, спорт і навіть паролімпійські ігри. Вони хочуть про це знати з перших уст і просять забезпечити їх безкоштовною передпла-

Ірина Кручек

тою на засоби масової інформації, а в читальних залах бібліотек обладнати для них спеціальні місця.

Проблема інвалідності виникає для людей з різних причин: через хвороби, травми на роботі та в побуті, нещасні випадки і дорожньо-транспортні пригоди. А декому медицина ставить цей страшний діагноз як вирок ще в пологовому будинку. Сім'я впадає від нього в шоковий стан, не знає, що робити, як діяти. І допомогти їй у цих випадках можуть консультації, як ростити і виховувати таку дитину, щоб життя її було довгим і в міру сил повноцінним. Наприклад, Первомайська райдержадміністрація пропонує створювати для дітей-інвалідів

базові дитсадки, спеціалізовані спортивні майданчики, на яких працювали б тренери з відповідною кваліфікацією. Такі діти потребують послуг реабілітологів, і люди пропонують ввести цю посаду в структуру управлінь праці та соціального захисту населення.

Держава бере на себе частину затрат з реабілітації найважчих хворих з діагнозом дитячого церебрального паралічу, виділяючи по дев'ять тисяч гривень на кожного. Однак минулого року ці кошти надійшли надто пізно — в грудні, і лише в кількох регіонах України, за словами І. Кручек, їх змогли освоїти.

— Ми встигли, — констатувала вона. — Оператив-

но зв'язалися з військовим санаторієм в Євпаторії. А завдяки індивідуалізованому підходу до стандартного набору послуг змогли оздоровити на виділену з бюджету суму дванадцять дітей замість передбачених семи.

Цього року кошти почали надходити раніше і нині декілька маленьких пацієнтів з мамами вже готуються за висновками медиків до проходження у вересні курсу реабілітації. Декому за побажаннями батьків ці послуги будуть надані в листопаді. Всього ж на нинішній рік автономії виділено на них 48 тисяч гривень.

Велику допомогу матерям у вихованні дітей-інвалідів надають створені при територіальних центрах соціального обслуговування населення в Ялті, Чорноморському, Первомайському, Красногвардійському, а також у Київському районі Сімферополя відділення реабілітації. На заняттях в них педагоги займаються з підопічними фізкультурною, навчають малюванню і ліпленню, розвиваючи їх як особистість з активною життєвою позицією.

Для забезпечення інвалідів спеціальним взуттям, візками і протезами передбачається поліпшити роботу сервісного центру при Сімферопольському протезному заводі та виїзних бригад, створити його філію в Євпаторії. Так, по-

треба цього року у візках — понад 1200 штук уже виконана більш як на половину. А найближчим часом їх надійде ще близько п'ятисот. Лише в Криму, як в жодному іншому регіоні України, здійснюється оплата житлово-комунальних послуг для незрячих і глухих людей. Всього ж на соціальний захист інвалідів і технічні засоби реабілітації в нинішньому році буде виділено з республіканського бюджету 25 мільйонів гривень, а в наступні роки ця сума може бути збільшена ще на чотири-п'ять мільйонів.

Інвалідам потрібні пільги, увага суспільства, однак вони і самі виявляють її до слабших здоров'ям і духом, працюючи в різних ремонтних і сервісних службах комплексної реабілітаційної індустрії, а в умовах ринкової конкуренції прагнуть освоїти навички існування в бізнес-середовищі, підвищувати свою професійну майстерність. Про це та створення нових робочих місць для інвалідів буде, зокрема, йти окрема предметна розмова на ярмарку вакансій наприкінці вересня.

З урахуванням усіх пропозицій і побажань план поетапного створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями буде доопрацьований і затверджений Радою міністрів АРК.

Валентина НАСТІНА

ДІАСПОРА ЗІБРАЛАСЯ У ЛЬВОВІ

ДЕСЯТИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ ВІДБУВСЯ В СТОЛИЦІ ГАЛИЧИНИ

20–22 серпня 2013 року в Національному університеті «Львівська політехніка» відбувся ювілейний X Світовий конгрес українців (СКУ). Прес-служба Світового конгресу українців зазначила, що цюгорічний конгрес проходив під гаслом «Contra spem spero!». «Ці слова відомої української поетеси Лесі Українки відображають віру двадцятимільйонної української діаспори в краще майбутнє Української держави, незважаючи на серйозні сучасні виклики», — йдеться в повідомленні. У роботі X Світового конгресу українців взяли участь делегати складових організацій СКУ, які сьогодні діють у 33 країнах світу, та представники організацій ще з 14 країн, з якими СКУ підтримує зв'язки, а також широка українська громадськість з України та діаспори.

Всі присутні могли ознайомитися з текстом привітання учасників X Світового конгресу українців віцепрем'єра Олександра Вілкула. Там йшлося про те, що необхідно створити міжнародну мережу громадської підтримки євроінтеграції України. «В листопаді українці очікують підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. Необхідно створити міжнародну мережу громадської підтримки євроінтеграції України. І неоціненну послугу в цьому зможе надати саме українська діаспора, — сказав віцепрем'єр. Далі він зазначив, що Україна пройшла непростий шлях до усвідомлення себе єдиним народом, до усвідомлення своєї державності. Була князівська та гетьманська доба, але була й Руїна. Були короткі часи визнання української державності з боку європейських країн. Але були й Голодомор та розподіл між сусідніми імперіями — з мовною та релігійною асиміляцією. Тому Україна різна. Україна — це і Галичина, і Наддніпрянина, і Донбас. Далі Олександр Вілкул зазначив, що сьогодні всі повинні знайти в собі сили піднятися над багатьма питаннями — і регіональними, і політичними, і релігійними. І зробити рішучий культурологічний вибір на користь європейських цінностей.

Ну, агітувати присутніх за європейський вибір і європейські цінності особливої потреби, мабуть, не було. Навпаки, від багатьох доводилося чути, що влада з цим ніяк не визначиться... Та все ж привітання Олександра Вілкула багатьом дало оптимізму. Зазначу, що X Світовий конгрес українців було присвячено пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. у його 80-ту річницю. А тому 20 серпня після завершення першої пленарної сесії біля пам'ятника Тарасу Шев-

ченку відбулася церемонія вшанування мільйонів жертв Голодомору. Після цього у Львівському національному академічному театрі опери та балету ім. Соломії Крушельницької відбулося урочисте відкриття X Світового конгресу українців. Звичайно, людей зібралося дуже багато, та все ж я бачив у натовпі надто багато знайомих обличчя мимоволі задумався: невже українська ідея тримається на кількох сотнях активістів? У нас 45-мільйонна держава та ще й 20 мільйонів українців за кордоном! А скільки серед них розумних, небайдужих людей... Слабка ротація активістів — це скоріше мінус, аніж плюс. Чим більша ротація, тим більший шанс проникнути в усі пори українського національного організму, повернути до події увагу всього суспільства. Натомість інтерес львів'ян до X Конгресу був

лива подія! — сказав пан Володимир. — Нам, львів'янам, СКУ виявив довіру, а разом з тим велику відповідальність за проведення X ювілейного Конгресу саме у Львові. Головна визначальна тема — вшанування пам'яті жертв мільйонів українців, які загинули під час Голодомору 1932–1933 років. Це повинно послужити потужним поштовхом до того, щоб українська громада в цілому усвідомила трагедію свого рідного народу. Наголошую: щоб ВСЯ громада усвідомила, бо поки цього немає. Комуністи — народні депутати не вважали за потрібне навіть встати, коли в стінах Верховної Ради пролунала пропозиція вшанувати пам'яті мільйонів жертв Голодомору. Я думаю, що кожен Конгрес гуртує українську діаспору, а це не один мільйон наших братів і сестер за кордоном. Не від доброго життя покидали вони Україну... Хоча, здавалося б, для всіх є достатньо місця на нашій землі. Ми втратили багатьох активних людей, але тепер вдячні діаспор'янам за те, що в часи комуністичної диктатури вони плекали, зберігали вогонь українства. Довгі роки він там ледь жеврів, але виявився таким необхідним у 1991 році! Звичайно, тридцять років тому львів'яни реагували б на подію значно емоційніше — тут уся площа була б заповнена людом. З часом усе сприймається буденніше, прозаїчніше... Це — факт. Але все одно роль цього Конгресу величезна...

Потім розпочалося офіційне відкриття Конгресу у Львівському оперному театрі ім. Соломії Крушельницької.

В залі театру не було де яблуку впасти. Із завидною одинотайністю і з теплим усмішками на устах присутні аплодували відомим людям, які зайняли місце в президії. Слухали уважно,

розуміючи, що є шанс почути надзвичайно актуальні думки. Лідери опозиції (Арсеній Яценюк, Віталій Кличко та Олег Тягнибок) говорили про необхідність рухатися в напрямку Євросоюзу, і їхні промови були гаряче підтримані присутніми. Інші виступаючі говорили про непросту ситуацію, яка склалася в країні. Але наголошували, що навіть у безвихідних ситуаціях можна прийти до перемоги.

До речі, зустрів багато «світличан» та їхніх друзів: Віру Олеш (Львівщина), Оксану Калинич (Полтава), наших читачок з Коломиї. Та й серед представників діаспори багато хто чув про нашу газету. Скажімо, починаючи з 2008 року я кілька разів писав про Ларису Скрипникову, керівника Товариства української культури «Калина» з Карелії. Уявіть собі, декілька примірників нашої газети є і в столиці Карелії Петрозаводську! Представники української діаспори в Угорщині також наголосили, що підтримують тісні культурні контакти з Кримом і про «Кримську світлицю» чули. Про заступника голови Української національно-культурної автономії Санкт-Петербурга Валентина Іващенко я розповідав на шпальтах «Кримської світлиці» ще в 2002 році. Уявляєте, як цікаво було зустріти земляка (наше дитинство минуло на півдні Київщини, в мальовничому Надроссі) через одинадцять років? А потім переконався, що у нього ще й дивовижно красивий, сильний голос. Так співав

пісню «Смерека», що всім хотілося підтанцювати. І найемоційніші делегати таки почали свій танок, узявшись за руки. Але це було вже на завершення Конгресу. Подумалося: ось такі ми є, українці, — емоційні, запальні... У естонців, німців, японців подібні форуми проходили б, напевно, у більш діловій атмосфері. Але й «робочих бджілок», тобто людей, зосереджених на якійсь одній конкретній темі, було досить багато. По фото, яке бачив у «Кримській світлиці», впізнав В'ячеслава Чорномаза, відомого українського діяча з Далекого Сходу. Він — діаспорянин вже у четвертому поколінні, але нашою мовою розмовляє вільно, без акценту. Радуете, що приїхав із сином, отже, є надія на те, що не перерветься український ланцюжок. Очі розбігаються від цікавих людей і нових обличчя. Але насамперед намагаюся перегово-

кавився її точкою зору на статтю «Мовна аналітика колись і тепер» («КС» від 16.08.2013). Зокрема — чи вірно описує мовну ситуацію в Полтаві Олексій Курінний? Пані Оксана відповіла так:

— Як на мене, то Олексій трішки перебільшує відсоток україномовних у нашому місті. Спеціальними підрахунками я не займалася, але думаю, що не більше 20% полтавчан реально на вулицях розмовляють державною мовою. І це при тому, що володіють нею якщо не всі, то більшість мешканців міста. Молодь чомусь прагне спілкуватися у своєму оточенні російською мовою, і це при тому, що в родині розмовляють українською або, точніше, суржиком. Те ж саме можна сказати і про дітей — у дворі, спілкуючись з однолітками, вони переходять на російську. Водій тролейбуса також оголошує зупинки російською... Якщо до нього звернутися українською, то він переїде на цю мову, але ж повинно бути навпаки! Українською — завжди, а російською — при потребі, коли люди не розуміє державної мови. Таке враження, що в Полтаві люди знають українську, але соромляться її... Нам, свідомим полтавцям, це дуже боляче і ми не завжди можемо пояснити причину цього явища. Можливо, однією з причин є великий відсоток у місті росіян. У радянські часи в Полтаві було два військових училища — артучилище і училище зв'язку. Декілька військових частин. А коли розпався Союз, то з Європи прибуло багато військовослужбовців, які у нас осіли і отримали квартири. Зауважу, багато полтавців досі живуть у гуртожитках... Коли проводиться така політика, а іншої не видно, то який може бути результат? ...Ну, що ж, важливий штришок; мені, журналісту, важливо мати інформацію про Полтаву з перших вуст. А читачі наші зрозуміють, наскільки широким був спектр можливостей Конгресу стосовно спілкування, інформаційного та духовного збагачення. (Закінчення на 5-й стор.)

Володимир Серєда

не надто високим. А ось якби щось подібне дозволили провести 30 років тому (за правління Андропова), то на площі зібралися б десятки, сотні тисяч львів'ян! Жодного сумніву немає, що відбулося б грандіозне стихійне віче. А може, це лише моя суб'єктивна думка? Щоб розвіяти сумніви, прошу сказати декілька слів з цього приводу голову Товариства «Надсяння» пана Володимира Середу, який користується великою повагою у львів'ян через свою толерантність і об'єктивність.

— Це надзвичайно важ-

Віра Олеш (праворуч) і Оксана Калинич

риту із «світличанами». Ось як висловилася про подію Віра Олеш із шахтарської Соснівки:

— Хай не сьогодні, хай не в один день, але резонанс від події буде великим, він піде «концентричними колами» по всій Україні. Ми ж бачимо тільки частинку Конгресу, багато робиться в комісіях. А виступи Євгена Чолія та інших відомих людей? В них дуже багато конструктиву. Тут серйозно обговорюються найбільі питання українства. Особисто мене все це дуже надихає і підштовхує до роботи. Я вважаю, що організація Конгресу добра, він проходить на високому рівні. Жодного сумніву, що й між форумами українці за кордоном роблять велику роботу.

Разом з Вірою була її подруга, союзниця Оксана Калинич з Полтави. Користуючись нагодою, поці-

Ось ще одне знайоме обличчя — Ростислава Федак, заступник голови Союзу українок України (її мені вдалося сфотографувати в момент, коли голова СКУ Євген Чолій потиснув їй руку), підходжу, розмовляємо. Пані Федак дуже тепло каже про «Кримську світлицю»:

— «Кримська світлиця» — це дуже вдала назва газети! Бо світлиця — це те святе місце, де разом можуть зібратися друзі, родина, однодумці. А вся наша українська родина збирається в «Кримській світлиці», бо в ній акумулюється дух українства, причому не лише кримського. В газеті присутній дух соборної України, там друкуються статті не лише на кримську тематику... Але так чи інакше вони поєднують Крим з материковою Україною. Я високо ціную роботу Тамари Мельник із Севастополя. В січні мене пошлювали в Школу шляхетних українців, яка успішно діє в місті двох флотів. Пані Тамара узгодила свої плани із штабом ВМС України, і з 1 вересня почнеться просвітницька робота на нашому українському флоті. І не в останню чергу саме завдяки «Кримській світлиці» налагоджуються контакти і з флотом, і з військовими частинами, дислокованими в Криму, і з усією материковою Україною.

А ось трішки звільнився Вячеслав Черномаз, який, окрім виступів на Конгресі, хоче, користуючись своєю присутністю у Львові, пошукати в бібліотеці ім. Стефаніка примірники газет, які виходили на Далекому Сході:

— Не лише в Харбіні і Шанхаї, але й в інших китайських містах виходили українські газети. Скажімо, в Циндао виходила газета «На Далекому Сході». Наскільки мені відомо, в бібліотеці ім. Стефаніка у відділі українки є три числа цієї газети. Треба зазначити, що друге покоління українських переселенців на Далекий Схід було дуже патріотичним. Можна сказати, що це було покоління українських націоналістів. Принаймні так було в місцях скупчення української інтелігенції. Були дуже яскраві постаті! В 1935–1936 роках у Харбіні була утворена «Далекозахідна Січ». Це була організація СУМУ (Союзу української молоді). В цей час з України в Харбін прибуло кілька представників ОУН. Вони надали діяльності «Далекозахідній Січі» націоналістичного спрямування. Багато діячів «Січі»

Вячеслав Черномаз

було репресовано в 1945 році, коли Червона Армія зайшла в Маньчжурію. Думаю, більшість свідомих українців уже тоді опинилися в таборах ГУЛАГу. Щось додатково «зачищати» під час китайської культурної революції вже не було потреби. І все ж мені пощастило, я спілкувався з одним із далекосхідних «січовиків». Той останні роки свого життя провів у Москві і помер у 1998 році.

Уявіть собі, серед присутніх я побачив і відомого борця за присутність української мови у вишах Луганщини Сергія Мельничука. Мужній східняк судиться з усіма порушниками мовного законодавства, тому волосся цієї відносно молодій людині густо припорошене сивиною... Вручив Сергію примірник «Світлички» із статтею «Гасло «Україна для українців» провокується українофобами» («КС» від 02.08.2013), адже цілий розділ там був присвячений йому особисто. Помандрує на північ і число із статтею «Світ був рідним, зручним, їжорським...», у якій йдеться про українську поетесу їжорського походження Лану Перлулайнен («КС» від 19.07.2013). Дуже просив передати його активістам їжорського товариства, яке діє в столиці Карелії Петрозаводську. Нехай знають про нашу газету і діячі угро-фінських об'єднань.

Ще я хотів би відзначити дуже цікавий і конструктивний виступ директора міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» Ірини Ключковської. Вражений був її глибиною розуміння проблеми. Все ж добре, що є у Львові така інституція! В останній день X Світового конгресу українців, 22 серпня, було обрано новий склад керівних органів СКУ. Президентом Світового конгресу українців повторно було обрано Євгена Чолія.

Сергій ЛАЦЕНКО

Ростислава Федак і Євген Чолій

«А УКРАЇНА БУДЕ ЖИТЬ!»

День незалежності України як для місцевої влади, так і для більшості севастьянців — не найголовніше свято. Перелік заходів цього року був стандартним — урочисті збори з нагоди Дня у Севастопольському академічному російському драматичному театрі ім. Луначарського з врученням державних нагород і звань, концерт, вручення паспортів севастьянській молоді, концерт на майдані Нахімова з салютом.

24 серпня 2013 р. відбулось покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку чиновниками та представниками Військово-Морських Сил Збройних Сил України з урочистим проходженням почесної варті. Такий мовчазний ритуал у Севастополі існує вже більше п'яти років, ще з часів президентства Віктора Ющенка. До цього в святкуванні брали участь всі партії, і навіть примушені відомим комуністи.

Раніше проводились мітинги з виступами як офіційних осіб, так і представників політичних партій. Та комусь такі демократичні стандарти муляють очі, і ритуал, як шагрена шкіри, зменшився до 5 хвилин. Понизили статус свята ще й прислані з квітами чиновники і політики 3-го ешелону, багатьох з яких ніхто й не знав, а вони не представлялись.

Після п'яти відпрацьованих хвилин офіційні представники розійшлися, і їхнє місце зайняли більше сотні севастьянців, які шанують Українську Державу і її Незалежність. До того ж проросійська влада не змогла переступити через себе і тому «не помітила» дати 10-річчя встановлення пам'ятника Кобзарю у Севастополі. Нагадаємо, що його створили львів'яни Василь та Володимир Одрехівські, а меценатом став українець із Торонто доктор Василь Іваницький (1918–2005). Організатором встановлення пам'ятника був тодішній голова Гагаринської районної державної адміністрації, президент Фондації імені Т. Г. Шевченка Богдан Вуйко.

Частину урочистостей організувала міська координаційна рада громадських організацій з відзначення 200-річчя Тараса Шевченка, надавши слово представникам севастьянської молоді, які нещодавно повернулися з поїздки на Черкашину, де відвідали Тарасову могилу та місця козацької слави. Завуч 5-ї гімназії ім. Лесі Українки Ганна Ляліна під акомпанемент бандури, на якій вона прекрасно грає, виконала пісню на слова Тараса Шевченка.

Студентка Наталя Воронова художньо і натхненно прочитала вірш дніпропетровського поета Григорія Бідняка зі словами:

Рече Дніпро...

Йому ревіти вічно.

Через пороги рветься.

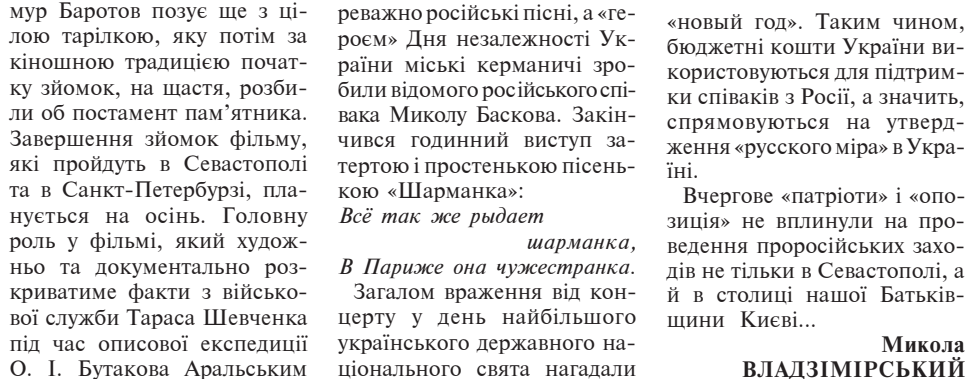
Стугонить.

Хай скаженіють

нелюди панічно,

А Україна буде, буде жисть!

З поетичними рядками віршів «Чуємо тебе, Тарасе!» і «Не плачмо!» перед українською громадою виступив Іван Левченко. Ці поезії стали логічним продовженням знаменитого «Дійшов Шевченко в Севастополь» (<http://www.ukrlife.org/main/tribuna/taras.htm>), який під час відкриття пам'ятника прочитав Іван Васильович, тоді, 10 років тому, генеральний директор Севастопольської державної

телерадіокомпанії. Оптимістично пролунали слова поезії: *Надійно, поете, нам разом з тобою: Ми віримо — дійдем омріяних днів! Дай, Боже, нам духу, дай, Боже, любові, Щоб кожен, як ти, Україну любив! У даль з н'єдсталу зориш ти, Тарасе, Розкутий твій голос — як промінь з імли: «Борітись —*

поборете!»

Вірив. І прагнув,

Щоб ми, українці,

Щасливі були!

Вклонилися Великому Кобзареві і гості з Києва, учасники заслуженого народного хору «Будівельник», які теж виступали у 2003 році, вони натхненно заспівали народні пісні. Тепло сприйняли учасники зібрання і диригента хору, яка керувала співаками з маленькою дитинкою на руках.

Ще однією окрасою урочистостей став початок зйомок фільму про участь у морських походах Тараса Шевченка по Аральському морю. На знімку автор і режисер фільму, капітан 2 рангу запасу Військово-Морських Сил Збройних Сил України Тимур Баротов позує ще з цілою тарілкою, яку потім за кіношною традицією початку зйомок, на щастя, розбили об постамент пам'ятника. Завершення зйомок фільму, які пройдуть в Севастополі та в Санкт-Петербурзі, планується на осінь. Головну роль у фільмі, який художньо та документально розкриватиме факти з військової служби Тараса Шевченка під час описової експедиції О. І. Бутакова Аральським

морем (1848–1849 рр.), виконає заслужений артист України Віталій Таганов.

Після цього відбувся мітинг, на якому севастьянська «Батьківщина» закликала до відстоювання демократичних цінностей і європейського майбутнього.

Увечері гостям міста і севастьянцям на Приморському бульварі співали учасники фестивалю «Дзвени піснями, моя земле!».

Молоді «ударівці» на чолі з Дмитром Білоцерковцем роздавали слухачам маленькі прапорці України.

На вечірньому концерті на майдані Нахімова співали переважно російські пісні, а «героем» Дня незалежності України міські керманічі зроби́ли відомого російського співака Миколу Баскова. Закінчився годинний виступ запертою і простенькою пісенькою «Шарманка»:

Всі́ так же рыдае́т

шарманка,

В Париже́ она́ чужестранка,

Загалом враження від концерту у день найбільшого українського державного національного свята нагадали

«новый год». Таким чином, бюджетні кошти України використовуються для підтримки співаків з Росії, а значить, спрямовуються на утвердження «русского міра» в Україні.

Вчергове «патріоти» і «опозиція» не вплинули на проведення проросійських заходів не тільки в Севастополі, а й в столиці нашої Батьківщини Києві...

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

ЖИТТЄВІ ТА ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА І ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Безцінною та невичерпною є багатогранна літературна спадщина Тараса Шевченка — вірного сина України, поета, художника, письменника, філософа, історика, фольклориста, етнографа, громадського діяча. Але не тільки літературна, адже Шевченко — постать планетарного масштабу та змісту. Згадаймо хоча би такі слова: «Шевченко цілком заслугує на почесті, якими оточується. Він був більше, ніж українець, — він був державним мужем і громадянином світу. Він був більше, ніж поет, — він був хоробрим борцем за права і волю людей». Ці правильні слова про Великого Українця Тараса Шевченка належать Ліндону Джонсону — президенту Сполучених Штатів Америки.

З сорока семи років свого земного життя — двадцять чотири Шевченко був у кріпацтві, десять — у солдатчині та на засланні, а всі інші — під наглядом жандармів і поліції. Тарасова велич духу, його жага і незламна воля до життя й сьогодні є прикладом для вивчення та наслідування. Саме Шевченко, його щира та безмежна любов до України і його твори навіть у найважчі часи нашої історії давали і дають сили українству боротися за свою віру, мову і державу та залишатися, попри всі намагання ворогів і недругів, нацією. Геніальність Шевченка ще й у тому, що у своїх віршах, як ніхто інший, об'єктивно відобразив реальні події епохи, в яку йому довелося жити. Творчість генія Шевченка мала великий вплив на розвиток визвольних ідей, формування ідеалів соціальної і національної свободи, а також національної свідомості українського народу та його інтелігенції. Це він — Шевченко — писав: «...Що ми? Чий сини? Ким? За що закуті?..» і закликав: «Учіться, брати мої, думайте, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...».

Усе своє свідоме життя Шевченко вище всього цінував те, що найдорожче для кожної людини, те, у чому його особисто весь час обмежували та позбавляли, — свободу, волю і життя та закликав «і живих, і ненароджених» до боротьби проти поневолення та ганебної експлуатації людини людиною. Його участь у таємній політичній організації — Кирило-Мефодіївському братстві (1846–1847 рр.) через підлу зраду закінчилася для Шевченка арештом, дворічною солдатчиною в оренбурзьких степах (Орській фортеці) з особистою письмовою вказівкою царя: «Под особю строгий и неусыпный надзор с запрещением писать и рисовать», а потім ще й засланням на довгих сім років до Ново-петровського укріплення на півострові Мангишлак. І навіть після звільнення (липень 1857 р.) йому заборонили в'їзд і проживання в обох столицях імперії аж до 1 березня 1858 р., а потім дозволили жити у Петербурзі «на поруках» і

за «непосредственной опеки», тобто під наглядом поліції, як неблагонадійному. Попри довгі роки заслання, труднощі солдатської муштри, атмосфери щоденного зросійщення, знущання та приниження, вгадується мужність і незламна воля поета, наприклад, у таких віршованих рядках: «Караюсь, мучюсь, але не каюсь», які й стали його життєвим кредо.

Для українського суспільства, яке все ще перебуває в пошуку національної ідеї та єдності, а також шляхів розбудови незалежної держави, непересічне значення мають життєві та правові погляди Великого Кобзаря, зокрема, з огляду на сучасні економічні, соціальні та політичні проблеми і реалії. У цьому контексті цікавими та співзвучними, на наш погляд, думки і поетичні рядки Тараса Шевченка й положення Загальної декларації прав людини (далі — Декларация), прийнятої резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй та проголошеної 10 грудня 1948 р. у Парижі.

Насамперед звернемо увагу на те, як співзвучні та змістовно збігаються слова про захист людської гідності та волелюбності у віршах Тараса Шевченка і норми Декларации про те, що «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах» (ст. 1).

Через свою долю і долю всього українського народу Шевченко усвідомив і чудово розумів, що реакційна суття російського царату сама по собі ніколи не зміниться. А тому характерною рисою правових поглядів Т. Г. Шевченка було органічне несприйняття царських законів «неправедних, несправедливих», гнівний осуд самодержавства як державного устрою, оскільки не буває, на його думку, «добрих царів», викриття ним свавілля царських чиновників, а також «своїх» панів, підпаників і поміщиків — царських прислужників. А його віршоване питання звучить як заклик-докір: «Чи довго ще на сім світі панам панувати?».

Нищівній критиці у своїх творах Шевченко піддавав суд і судочинство царської Росії, зазначаючи, що закони «катами писані» і «правди в суді немає», вважаючи їх знаряддям гноблення людини праці та закликав до «праведного закону», зміст якого у його розумінні має збігатися з поняттями «правда», «воля», «справедливість». Як мріяв поет про справжню «рівність перед законом» та про право на «рівний захист законом», зокрема, на «рівний захист від якої б то не було дискримінації» і які отримали своє правове визначення та закріплення в статті сьомій Декларации.

Загальний, масовий характер тодішнього поневолення Шевченко висловив грізими словами: «І не в однім отім селі, а скрізь на славній Україні людей у ярма запрягли пани лукаві». Його волелюбність і ба-

жання свободи для свого народу цілком збігаються з положенням статті третьої Декларации про те, що: «Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність».

Майбутнє України Шевченко бачив не в буржуазно-правовому устрої, а в самоуправлінні народу, громаді та колегіальній формі правління як гарантії від гніту та експлуатації людини людиною. Він був глибоко переконаний у тому, що кожна людина повинна мати «всі права і всі свободи» (ст. 2 Декларации), кожна людина повинна мати право «на свободу думки, совісті» (ст. 18 Декларации) і право на «свободу переконань і вільне їх виявлення» (ст. 19 Декларации), що й висловлював у таких поетичних творах, як: «Думи мої, думи мої», «Катерина», «Доля», «Думка», «Іван Підкова» і «Гамалія», «Тарасова ніч» і «Гайдамаки», «Царі», «Кавказ» та ін.

Чи не найбільш принизливим у людському середовищі є рабство у будь-яких його формах і проявах. Однією з таких форм і було, за своєю суттю, кріпацтво в царській Росії, проти якого рішуче виступав Шевченко в своїх віршованих творах «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине», «Наймичка», «Сон», «Сліпий» («Невольник») та деяких інших. Згадаймо, що й сам Тарас до 24 років був безправним кріпаком панів, а потім таким же підневільним солдатом у царській армії, безправним засланим самодержавного режиму, але аж ніяк не вільним громадянином Російської імперії. Ніхто не повинен бути в рабстві або у підневільному стані — визначає стаття четверта Декларации, проти чого і бо-

ровся Шевченко майже за сто років до прийняття цього важливого міжнародного правового документа.

У Шевченковому посланні «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...» не тільки наведено характеристику суспільно-політичного і національно-культурного життя тогочасної України, а й зазначається необхідність і пропонуються шляхи національного, соціального та культурного відродження українського народу. У вірші «Минають дні, минають ночі» поет засуджує бездіяльність суспільства, його пасивність, а також закликає до активних дій і боротьби проти самодержавства, посилюючись на прикладі героїчного минулого — гайдамаків і козаків.

Поет-гуманіст закликає до злагоди й братерства українського і польського народів як рівного з рівним у своєму вірші «Полякам» («Ще як були ми козаками»), що й сьогодні є актуальним з уваги до Волинської трагедії 1943 року. І як тут не зазначити, що Генеральна Асамблея ООН у Преамбулі проголошує Загальну Декларацию прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства... прагнули... сприяти поважанню цих прав і свобод та забезпеченню шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів загального і ефективного визнання і здійснення їх, як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їхньою юрисдикцією.

Тарас Шевченко був і геніальною, і талановитою

Людиною. При цьому він завжди пам'ятав, хто він є і якого роду, ніколи не цурався простого люду та не боявся писати рідною мовою, незважаючи на негативні відгуки деяких російських письменників і богемних поетів, які критикували Шевченка за те, що він пише «музицькою мовою». Разом з тим, попри важке, а підчас і нестерпне життя, він був звичайною людиною зі своїми бідами, помилками та слабостями, які він усвідомлював і в яких щиро зізнавався, зокрема й у щоденнику, до якого чесно та правдиво заготовував своє життя-буття (12 червня 1857 р. — 13 липня 1858 р.).

Наприкінці 1845 року, будучи важко хворим, Шевченко написав свій знаменитий «Заповіт» (цикл «Три літа»), у якому проголосив заклик до боротьби з самодержавством за визволення українського народу з неволі. Переконливі ствердженнями є його прощальні слова: «Боріться — поборете!».

Тарас Григорович Шевченко не був політиком, не був політичним діячем у сучасному розумінні цього слова. З позицій сьогодення можна говорити й про нечіткість його ідеологічних переконань. У політико-правових поглядах Шевченка поєднувалися революційні ідеї демократизму, народництва, самостійності та незалежності України: «В своїй хаті — своя правда, і сила, і воля», де кожна людина матиме право на громадянство (ст. 15 Декларации). Основою народного самоуправління, як свідчать його віршовані думи, що «стали на папері», мала бути суспільна власність, зокрема власність на землю, а ідеалом — трудова демократична республіка. «Де немає святої волі, не буде там добра ніколи...» — писав він у своєму вірші «Бодай кати їх постинали». Воля народу повинна бути основою влади уряду, так визначає ч. 3 ст. 20 Декларации, про що і писав та до чого прагнув Тарас Шевченко у своїх думках і багатьох літературних творах.

А чи не є актуальними й сьогодні слова Кобзаря: «Чия правда, чия кривда, і чий ми діти?». Або ж такі: «Якби ви вчилися, так, як треба, то й мудрість би була своя», — чи не нам вони адресовані? У написаному на засланні вірші «Чи ми ще зійдемося знову?» Та-

рас Григорович щиро радив: «Свою Україну любіть, Любіть її во время люте, В останню тяжкую минуту за неї Господа моліть».

Незламною та стверджуючою була віра Великого Кобзаря в світле майбутнє України, висловлена у таких рядках: «І на оновленій землі врага не буде супроста, а буде син, і буде мати, і будуть люди на землі». Народ України Основний Закон держави визначає єдиним носієм влади. Але чи завжди в житті це так?

Тарас Шевченко — найбільш український поет, адже саме його «Кобзар» став національною святею українського народу. Шевченкові, як зазначає О. Гончар, належить виняткова роль у згуртуванні передових сил української нації, у розвитку й формуванні свідомості українського народу. Саме Шевченківський «Кобзар» український народ поставив на перше місце серед усіх успадкованих з минулого національних духовних скарбів. А ось щодо Шевченківського Заповіту — спромігся лише на виконання першої його частини. Віковичний ген страху все ще не дає людині стати краплину потрібно вичавити з себе, щоб нею стати, адже шлях цей пролягає через свідомість всіх і кожного.

Літературний спадок Т. Г. Шевченка, його життя та діяльність потребують подальшого глибокого і різнобічного вивчення та дослідження, як сучасними, так і прийдешніми поколіннями українців. Але не менш важливим є слідування заповіту Великого Кобзаря, особливо у справі єдності нації, братерства народу, правди та правового державотворення.

Роман САВОНЮК,
доцент, кандидат
юридичних наук,
заслужений юрист
Автономної Республіки
Крим

м. Сімферополь

Використані джерела:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята та проголошена в резолюції Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) 10 грудня 1948 р.
2. Шевченко Т. Г. Кобзар / Вступна стаття О. Гончара. — К.: Дніпро, 1983. — 647 с., 1 л. портр.
3. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. — К.: Наукова думка, 2001.
4. Шевченко Т. Дневник. Автобіографія. — К.: Наукова думка, 1972.

ШЕВЧЕНКОВА КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У бібліотеці-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополь в рамках виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка» (яким 2014-й рік в Україні оголошено роком Тараса Шевченка) організована виставка «Шевченкова концепція Української держави», на якій представлені література та статті з періодичних видань, що розкривають факти впливу життя і творчості Т. Г. Шевченка на становлення України як держави. ЗАПРОШУЄМО ЧИТАЧІВ НА ВИСТАВКУ, ЯКА ДІЄ ПОСТІЙНО.

Ірина РЕЙДЕР, завідувач
бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського

ІЗ БІОГРАФІЇ

Ще рік тому був учителем математики. Перші десять років вчителювання пройшли в Джанкої і в селі Світле Джанкойського району. Тепер сів за інший стіл і перебілюю те, що писалося начорно впродовж багатьох років.

Батьки мої — переселенці з Холмщини, яка тепер є східними кресами Польщі. Народився в Джамбулі (Казахстан), в передмісті Бек-Тюбе.

Сім'я: дружина, син, дочка, онука. Дочка — вчителька англійської мови.

Зі сторінок «Кримської світлиці» вітаю всіх своїх учнів, які пам'ятають дитинство своє і юність...

* * *

...Він закривав себе долонями і ліктями!

Сказав зі сцени в переповнену залу декілька слів і сховався, за дівчинку сховався... вийшов, перед очі з'явився, і став смішно ховатися, закривавши обличчя долонями і ліктями, нервово сміявся і ховав себе в долонях, лякаючись зали і пропонуючи їй себе, — маленький, зняковівий хлопчик. Перша ганьба і перша слава.

* * *

Розтуляються долоні, опускаються руки, не хочу нічого робити, не вірю, сам собі кажу неправду, і їм, дітям, не всю правду, прикрашаючи дійсність. І не бачу радості в такий день, в такий ранок, коли сонце тихо світить, листя жовтіє, а я сиджу над зошитам, і розчарований в тому, що зроблено за весь місяць, за перший місяць — а нічого не зроблено, бо нема врожаїв, голе мое поле, порожні сторінки.

* * *

А хлопчик хоче бути вчителем. І мріє. І мені про це сказав. І працює старанно... Аби тільки десь там, ставши старшокласником, не розчарувався...

* * *

Колись склалося таке уявлення про навчання, і так міцно склалося, що і тепер, ще й тепер, після стількох років роботи я не бачу ту дію іншаке, як я її колись побачив, і мучу себе тим уявленням, не досягаючи його, майже не досягаючи в повсякденні, і б'ючись в ту мрію, як в гранітну брилу... А діти різні, а часи різні, і настрої, сонце і вітер, — все неоднакове, а мені хочеться, щоб завжди було однаково: тихо, зосереджено і працюю. І я знаю, що так не буде і не повинно бути, і не буде ніколи.

* * *

І хочу до дітей. Знову я хочу до дітей, до хлопчиків і дівчаток, які усвідомлюють світ, які важко живуть, які радіють всьому, які не мають в собі природного зла. До них я хочу, завтра ж. Але ж ні, завтра неділя. В понеділок піду з радістю, з натхненням, дай Боже, щоб ніяка перешкода не виникла між мною і дітьми, що прийдуть зі своїми болями, причинами, і радітимуть, і гнівватимуться — і на мене, і на весь білий світ. А я буду з ними привітний і вибачливий. Не треба перемагати когось, треба перемагати себе.

* * *

Та розумію я їх, розумію, але несумісні мої надії і мої бажання та їхня поведінка, що аж ніяк не схожа на учнівську. Той ідеал учня, що я його виплекав за життя, який знаю із книг і старих трактатів, ніяк, зовсім ніяк не збігається з тим, що пропонується життям. І коли я спокійний і впевнений, я можу з будь-якими учнями працювати, а коли ж я без наснаги, та ще й нездужаю, о, тоді мій залізний голос і мій гнів... аж самому соромно, але нічого не вдію, стримувати себе в такий час не умію, та не дуже й хочу.

* * *

І може, зовсім я не маю рації зі своїм Ломброзо, може,

нами і пташиному співу, життю, що в ту мить витрачається (набувається) тут, в кімнаті, повній дітей, моїх учнів.

* * *

Про вразливість... Якою ж то злою людиною треба їй бути, щоб отак не розуміти чужу душу, та хоча б і мою, не кажу вже про дітей, яких отака вчителька не відчуває зовсім, — мені здається, так мені здається. Глуха душа її, оглухла від злості безумності. І я кажу їй про те, а сприймаються слова мої нею, як ще більше зло. Але ж і я вразливий, і я ніколи не стану підніжкою для будь-кого чи тим більше гряззю, а як же їй хочеться хоч трохи мене вразити, образити, наступити на мене.

* * *

Не залюблю в себе людину, а тим паче дитину, не залюблю, якщо не в силі

Бо якраз оцей вухастий хлопчик досягатиме успіху за успіхом у своєму житті, — і в навчанні, якраз він, а не той, який поряд з ним, у кого найправильніші рухи і риси обличчя і рук, і долонь. Можливо, я і не маю рації, коли дивлюся на його хизацьку поемішку, некрасиву поемішку з вишкіреними зубами, і думаю, що шлях його визначений...

* * *

І побачив, як дівчинка без-

Олександр-Теодор ФЕДУК

звучно заплодувала, коли я зробив нарешті вірний рисунок на дошці, зраділа моему успіхові, таємно зраділа. А я побачив, і мені стало приємно, і я вже, як хлопчик, щось весело став говорити про те, що коли багато працювати, то обов'язково досягатимеш успіху і щось таке інше... І стояв біля дошки, шістдесятитильтній вчитель, і радів тихим оплескам дівчинки.

* * *

Бачу: дівчинка ображена, присіла на камінь, біля порога, зігнулася і сидить, ображена. Звертаюся, мовчить, і я замість того, щоб зупинитися, розпитати, заспокоїти і втішати, хоч би добрим словом яким розрадити, замість того іду собі далі, і виправдовую себе: та то ж і є життя, і сумно, і боляче, і неприємно буває в ньому, в житті, і нічого не трапиться, нічого трагічного... дівчинку обрализи, і вона зіщулилася і плаче тихо...

* * *

Звісно ж, що я нічого не можу зробити зараз, він затулявся і буде сперечатися, скільки б я не переконував його. Зла нема в очах, є непоко́ра, от він і продовжує говорити всілякі слова непотрібні, тільки для того, щоб не було мое слово останнє. І я замовкаю, чекаю ображено, робота стала...

* * *

Та ж то і є той природний спротив, що змушував отари людей до дії, що виокремлював людину із отари, що давав крила для духовних злетів і ворухив життя. Я дивлюся на хлопчика, на його спротив, і радію, а ззовні гніваюся на нього за непослух і глупоту.

* * *

Ось так і працювати, так робити день свій: не ставити великих цілей, не домагатися успіхів, а тільки радіти, давати, дарувати радість кожному учневі, радіти разом, створюючи урок. Енергійно і весело, не дотримуючись ніяких доктрин і догм, окрім однієї: радіти, радіти всьому в ті короткі хвилини роботи, радіти словам і малюнкам на дошці, шелесту листя за вік-

ЕФЕМЕРІС (ЗОШИТ НА ЩОДЕНЬ)

змінити світ, світ і життя, не залюблю, бо повинен відповідати за неї... тримай себе на відстані і навіть будь трохи байдужим і холодним... бо так легко привернути, пригрозити, заохати в себе дитину довірливу, але важко захистити, допомогти, відповідати за неї...

* * *

Жодної миті... жодної миті не пам'ятаю із перших своїх уроків, у такому я стані перебував у ті дні, в дні моїх перших класів. Настільки схвилюваним я тоді був, що не відчував себе, не чув, не вмів говорити і ворухитися вдоло, і нічого не пам'ятаю... а от вже учні мої, що стають вчителями, зовсім інші, спокійні і впевнені, і говорять доладно, і рухаються красиво і гордо... а я... а я нічого не пам'ятаю.

* * *

Moritur te salutat, Caesar!.. Великі червоні і зелені комбайни ідуть по шосе і сигналять, вітаючи мене, а я стою на узбіччі, когось впізнаю, когось — ні, відповідаю, піднявши долоню. Почалися жнива, і комбайни, ніби якісь допотопні звірі, з'явилися на дорогах, на золотих полях. Розпал жнив, сонячний липень-серпень, і комбайнери, колишні учні мої, зустрівши мене серед степу на дорозі, вітають, а я знизю привидляюся і радію, когось впізнавши, а когось — ні, бо високо сидять мої учні, мої хлопці, мої чоловіки молоді, що були колись учнями, високо сидять і радіють, бо час жнив, час хліба, час гарячої роботи, а я стою в траві узбіччя і теж радію череді гуркотливих комбайнів, заспаних половою, а потім, розминувшись із ними, іду собі далі, шукаю своє.

* * *

Та їм нецікаво... як я того не розумію, і ніколи майже не розумію, себе винуватив, бо так вважалось: дітям нецікаво, бо вчитель нецікавий, але ж я не хотів і не хочу з тим миритися: я — нецікавий... Просто їм в такому віці забагато цікавіше інше, і вони віддані тому, цікавішому, будь то кохання, заліцання, чи якась недоросла музика, або інтернетне сміття, або ж навіть алкоголь... і не старайся... Хоч як то не старайся? Коли ж і мені, мені те все цікаво, і з ними бути цікаво, і боротися я хочу з ними, не поборюючи дитину, бо живу тим поборюван-

ням невігластва, нехлюйства і байдужості життєвої... А може, я і не маю рації, та що з того, я дієва особа, діяч, і то все моє життя наповнює, та й вони подякують, бо не культ знання я сповідаю, а культ життя радісного... а чи то не батогом по голоблі бити — те робити?

* * *

А от уже оті діти не будуть моїми учнями, останнє моє покоління, яке я ще знаю, бачу, але вже не буду вчити... йдуть мені назустріч широкою дорогою, граються, сміються, ще вітаються, але вже не знають мене, як свого вчителя, знають, що я вчитель і все... я розминувся з ними і ніби прощаюся з чимось у своєму житті... їх я не знав учнями, тих дітей, тих дівчаток і хлопчиків, що пройшли близько...

* * *

І я вже одною ногою... поза школою, і відчуваю якийсь сплеск у собі, якоїсь іншої радості, іншого, хоч як і досі,

все існування моє, всі літа мої пройшли серед них, дітей, і діти виховали мене, діти створили мене, учителя.

* * *

А мої учні, що перші стали учителями, вже проробили в школі по тридцять років, я здивований, і аж оглядаюся на себе: то скільки ж то я вже в школі, і не полічити зразу, а здається недавно разом з ними, з тими хлопчиками і дівчатками, збирали виноград, вивчали англійську, розповідали літні пригоди, зовсім недавно...

* * *

Ти плачеш, дівчинко? Не плач, хіба можна так плакати! Ні-ні, можна, можна трохи поплакати, але... поглянь навкруги: скільки радості, скільки осені, скільки теплої осені, скільки жовтих жоржин, дивись, витри сльози, дивись! Роздивляйся, не плач, ще багато пригод у твоєму дівочому, у твоєму жіночому житті, ще багато чого відбудеться, весь час відбуватиметься, сліз не хватить, сліз не вистачить і слів, як на все відповідати отак, не плач, дівчинко, не плач, приємно чути сміх твій і бачити радість твою, іди на сонечко, не ховайся, не затуляйся долоньками, подивись, подивись до жовтої жоржини...

* * *

Пам'ятаю, як в дитинстві і в перші літа юності не вмів шався я в собі, і виборсувався, і ламав те скло і лід круг себе, і ледь не викидався із вікон, і викидав енергію — то в не дуже пристойні на той час вчинки, то в палахкотливі та сумні вірші... і тому розумію поведінку дітей, їхні неадекватні почуття і поривання.

* * *

Стверджує Біблія, що кожна людина грішна, нема жодної без гріха, так і учитель, нема жодного, хто б за життя не зробив щось таке, що не відчував би провини своєю... бо ж настільки тонке те психічне, психологічне плетиво, в якому живемо, живі люди, що найменший невірний рух розриває якусь ніточку, і вже комусь зробиється боляче, і неможливо, просто неможливо не зачепити, не торкнутися в рухові якоїсь павутинки найтоншої із того плетива.

* * *

Радіє дитина актам творення і радо творить... хоч хижку для собаки... подає цвяшки і дошки, забуває, намагається забити, підказує, як зробити краще... а розпильна дошка пахне деревиною, лісом, і будка гуде від ударів, як бубон, і радість, дитяча радість, і не тільки дитяча радість, а радість будування ніби німби наді мною і внучисто, старався так жити, бо

Бог, долоню простягнувши, торкається кожного з нас, хто робить, і насичується радістю.

* * *

Рай не там, де нас нема... рай там, де ми є. Гарні школи і в Швеції, і в Японії, і в Ізраїлі, і десь ще... але я і мої учні є тут, в Україні, і тут наш рай, і мій рай. І радість моя, і я щасливий аж до сліз (смішно, але так, до сліз, ледь стримую сльози, коли настає мить учнівства і учительства, коли я відчуваю і бачу, як діти еднаються зі мною, і робляться на якусь мить, на мить, істинно щасливими), і згадуватиму потім той щасливий час, як та дівчинка, що через тридцять років відшукала мене, озвдалася і заговорила схвилювано... Отож бо: рай не там, де нас нема...

* * *

Треба слово знати... і кожного разу мені, учителю, треба слово потрібне знайти і сказати його, і тоді відбувається... ледь не чудо, ледь не диво, бо дитя зрадіє і перетвориться, перетворюється, створюється душа дитини, духом живим наповнюється... але ж не завжди слово знаю...

* * *

Букетом троянд закінчилося все... букетом троянд закінчилося моє учительське життя, букетом червоних троянд... а ще дівчинка захотіла зробити світлинку, ставши близько-близько і обнявши за талію, як-от колись в перші літа роботи... є у мене схоже фото з іншою маленькою дівчинкою, яка тепер вже «бабуся» і живе десь в Латвії.

* * *

І чого то повинні тебе пам'ятати діти, учні колишні твої? А кричать через дорогу, щось кричать, вітаються, як і я колись кричав Семену Івановичу, радів, побачивши його... іду селом, не впізнаю людей, хоч то колишні учні мої, що повіростали і позминювалися, і посміхаються привітно, а я не впізнаю, і здається мені, що я вже тут чужий, у світі, де нема у мене учнів, а є тільки дорослі колишні учні, і я тут сторонній... хтось пам'ятає, хтось не хоче знати, а хтось просто забув. То що: нема вже тут мене?... чи ще є?

* * *

Хтось може із людей дорослих (моїх колишніх учнів) спитати раптом про мене: а хіба він живий... от хтось і спитав... для мене те питання здалося якоюсь осоружною думкою, маячне і безглуздя, а для них то звичайне життя, а для них людина із дитинства, яке закінчилося давним-давном... а я ще, виявляється, живий...

*С. Мар'янівка
Запорізька область*

ДІТИ МОВИ

Назустріч піду їм, почути я хочу, люблю я... і перше із гурту до мене знайоме вітання почую: добридень, добридень, день добрий... і зволожаться очі від слова, — срібні скалки в очах, — і відлуння почую, ледь чути відлунують звуки первинні, слова призабути... далекі... від матері й батька.

Поклонюся у відповідь дітям, душею відчую: і я, з ними разом і я, я причетним роблюся до знань найдревніших, таємних, у спадок з віків переказаних в слові і врожених в слово... і зраджених мною за довге життя, — надіпсованих, стертих, зневажених мною — роблюся причетним... до магічного культу: по мові впізнають, чия тут земля, чия кров, і хто я, і хто люди, народжені тут, де і я, де з'явилися перші слова-немовлята, праслова самозроджені: з неба, з води, з очерету, із кумкання й співу, із блискавки й грому, з найчистіших тодішніх річок, з Юшанли, а ще з хмари і сонця слова, з млосних запахів жовтих і білих акцій... і тепер те все тут... тут, в глибоких степах, все коріння тих слів, тих людей, тут всі корені мови, — і десь там, де смереки гудуть і потічок у скелях плюско-

че, десь, де зброя опришків, скарби і сокири, в печерах, в камінні лежать заговорені тричі до грішного часу якогось... там, де брата забрали під ранок, допитатись за хлопців, що з лісу, з останніх криївок не хочуть виходити, кинути зброю, допитатись: де, у кого одержу латають, де хліб замовляли, ножами пекли... а мій брат, Ігор-Стах, брат затявся: говоримуть тільки своєю, стали бити, — ні і ні, — буду тільки своєю, топтали, калічили брата, затаився від крові, а — буду своєю, буду тільки своєю, і вбили, за добу затовкли, здерли одіж, — з учителя, з батька, — і на глум біля церкви в траву швиргнули, ніби: щоби-те знали...

Поклонюся у відповідь дітям на їх «добрий день» і проситиму подумки: ще, ще і ще говоріть, галасливо і весело, і про все, і своєю, своєю, на душі стане легше, стає... Народившись, дитя відбувається в мові... як на самім початку з хаосу, з енергій, із темряви й реву стихій видобувалося слово, так в началі природних начал і народна з'являється мова, і відбувається: чую, почув, розумію — в чистій аурі слова я житиму вічно, і сам, у сакральному просторі мови, і сам, ставши словом...

ДУХ ШЕВЧЕНКА ОБ'ЄДНАВ СЕВАСТОПОЛЬ,

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

У селах Шевченковому (Кирилівці), де виріс, і у Моринцях, де народився маленький Тарас, витав дух Великого Кобзаря. Надзвичайно тепло зустріли севастопольців директор Національного комплексу «Садиба батьків Тараса Шевченка» у Шевченковому (Кирилівці) і Моринцях Валентина Степанівна Старусева, яка, крім цікавої екскурсії комплексом, гостинно пригостила всіх учасників надзвичайно смачними грушами, яблуками і сливами з Шевченкового саду та калиною, яка росте над річкою Вільшанкою, — там колись ховався з малюванням малий Тарас. Усі вдосталь напилися цілющою прохолодною водою з криниці, з якої пив воду і яка надавала духовні сили юному Тарасові Шевченку.

З трепетом у серці входили юнаки і дівчата до Шевченкової батьківської хати у Кирилівці, з якої юнаком пішов у світ і у вічність Великий Кобзар, до хати в Моринцях, де він народився, до оселі його діда Івана, на спогади якого Шевченко написав поему «Гайдамаки». Севастопольські юнаки і дівчата ознайомилися з побутом родини Шевченка і селян тих часів, з умовами їхнього життя, записали сувенірами, вибили на пам'ять сувенірні монети. Біля батьківської хати Шевченка на знак духовного єднання різних куточків України севастопольські студенти і учні урочисто висипали привезену святую землю з Херсонесу, поклали квіти до пам'ятника молодому Тарасові, до могили його матері Катерини і сфотографувалися на пам'ять про перебування у цих святих для кожного українця місцях. Під батьківською хатою всі дружно заспівали пісню на слова Шевченка «Думи мої», яку під керівництвом заступника директора середньої школи № 5 імені Лесі Українки Ганни Ільїної розучили під час поїздки прямо в автобусі.

Наступного дня дорога простяглася до Канева, до Тарасової чи Чернечої гори, де знайшов свій вічний спочинок духовний Батько українського народу. «До слова, — веде свою розповідь наш екскурсовод, доцент Черкаського національного університету Олена Костюкова, — Канівський район як адміністративно-територіальна одиниця значно старіший за свою нинішню область — Черка-

ську, створену лише 1954 року, а отже, наймолодшу в Україні. Зате всім зрозуміло, чому на гербі цієї області розміщено зверху маленький портрет Кобзаря». У більшості тих міст і сіл Черкащини, де побувала севастопольська група, як нам розповідали господарі, бував і Шевченко — чи ще в роки свого дитинства і юності, чи під час трьох своїх приїздів — у 1843, 1845 та 1859 роках — з чужини в Україну. Ці місця оповиті спогадами про Тараса, люди свято бережуть їх. Наш екскурсовод розказує нам, як Кобзар спілкувався із селянами, уважно слухав їхні оповіді з часів Козаччини і Гайдамаччини, нарікання на тяжку кріпацьку долю і заспокоював: «Недовго ще залишилося — волею Божою позбудетеся цього ярма». На рідній землі він черпав теми та натхнення для своїх літературних творів. Або ж діставав аркуш паперу й олівець і захоплено малював місцеві пейзажі чи обличчя й фігури своїх земляків...

Дорогою до Канева нас очікував сюрприз. У селі Мошни, колишньому маєтку добре відомого в Криму фельдмаршала Потьомкіна, який згодом перейшов у власність графу Воронцову і переданий як посаг його дружини Єлизаветі Браницькій, побачили оригінальну Преображенську церкву 1840 р., яку збудував італійський архітектор Торічеллі. Стиль і архітектуру споруди фахівці визначають як романтичну суміш східних мотивів і тюдорівської готики — і тим не менше, це класична хрещата церква, об'єднана з дзвіницею, яка нагадала всім Воронцовській палац в Алуці.

Екскурсія в Каневі розпочалась від старовинного (XII ст.) Успенського собору в центрі міста. Саме в цьому храмі 152 роки тому відспівували покійного Кобзаря, прах якого доставили із Санкт-Петербурга Тарасові друзі й родичі, прощатися з улюбленим земляком сюди прийшло дуже багато мешканців Канева і навколишніх сіл. Тут, у Каневі, після відходу поета у вічність здійснилася його мрія «про тихе пристанище і спокій...». У цих, Богом благословених місцях, менш як за два роки до своєї смерті він хотів придбати земельну ділянку для будівництва власної оселі, якої ніколи не мав, мріяв ще побудувати особисте щастя — знайти кохану, яка б стала йому любобо дружинонькою,

завести діточок, але не судилось... Слухаючи екскурсовода, не хотілося вірити, що ця духовна реліквія України, 1000-літній храм, у радянську добу використовувався як склад для міндобриків... Але так було, так нищилася наша історія, наша духовність, нищилася пам'ять про Пророка України.

А далі піднімаємося гранітними східцями на Тарасову гору до могили Великого Кобзаря, як до вічного Храму українського духу. Нас зустрічає директор Шевченківського національного заповідника в Каневі Василь Коломієць. Над нашою невеличкою колоною у національних костюмах розвиваються Державні і Військово-Морські прапори, молоді несе в руках портрет Кобзаря, квіти і землю Херсонесу. Долаємо 365 сходинок, стільки, скільки днів у році. На високому постаменті відкривається пам'ятник задумливого і величного Кобзаря, поета-мислителя, виразника народних дум свого часу і пророка майбутньої незалежності України. Включаємо прах Кобзаря, до гранітного пам'ятника лягають квіти, і херсонеська земля добавляється до канівського чорнозему на його могилі. Всі охопили почуття причетності до чогось величного і дорогого. А навкруги — надзвичайна краса зеленого краєвиду, внизу величаво протікає могутній Дніпро, спокійно несе свої води, які досягають берегів самого Херсонесу. Тут, біля праху великого Українця, повною мірою відчуваєш свою відповідальність за Україну, за її майбутнє, за виконання заповітів того, хто своєю творчістю і жертвним життям відкрив світу Україну у всій її духовній величч.

Вручаємо керівникам заповідника севастопольські подарунки. Даруємо Херсонеську вазу і книги «Тарас Шевченко і флот» та «Чорноморський флот. Курсом до України» — військово-морське будівництво в Україні у ХХ столітті тісно пов'язане з іменем Кобзаря. Нас запрошують до Національного музею Тараса Шевченка. Разом з нами в музеї перебувають групи туристів-українців з Канади і Польщі. Екскурсовод веде нас життєвими і творчими шляхами Тараса Шевченка, а експонати засвідчують велич Шевченка як видатного Художника і Поета, як Пророка українського народу. Між іншим,

працівники музею надзвичайно зацікавилися книгою «Тарас Шевченко і флот», бо дворічна флотська служба Шевченка в Аральській експедиції висвітлює ще недостатньо. Домовилися про співпрацю з її севастопольським автором.

Тут, біля експонатів, яких торкалася рука Великого Кобзаря, особливо сприймаються його слова-заклик, викарбувані перед його могилою і звернуті вже до нашого покоління українців:

Свою Україну любіть.

*Любіть її... Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.*

Після огляду експозиції музею севастопольська молодь прямо на східцях, що ведуть до музею, дала невеликий концерт-реквієм Шевченку. Під керівництвом Ганни Ільїної і у супроводі її бандури лунали пісні на слова Шевченка, а студентка Севастопольського гуманітарного університету Наталія Дягіль проникливо виконала уривок з поеми Тараса Шевченка «Наймичка».

Концерт-реквієм вразив усіх присутніх на Тарасовій горі, канадській делегації не хотілося вірити, що пісні виконує не професійна група артистів, що ми прибули з Севастополя, гарно володіємо українською мовою та носимо вишиванки.

На завершення екскурсії се-

вастопольці взяли землю з Тарасової могили, яка ляже біля підніжжя пам'ятника Тарасові Шевченку у Севастополі в День незалежності України.

Коли під вечір повернулися до Черкас, ректор Черкаського національного університету професор Анатолій Кузьмінський нас гостинно запросив на прес-конференцію в університеті. Учні і студенти з хвилюванням розповідали керівникам університету та черкаським журналістам про свої враження від зустрічі з малою Батьківщиною Кобзаря. Але найбільше вразили присутніх розповіді українською мовою учениці 5 класу середньої школи № 5 Русани Лубенець та студентки Першого морського інституту Сабіни Кадирової, навчання яких проходить у російськомовних навчальних закладах Севастополя.

В останній день екскурсії зморені триденною поїздкою, проте напоєні Шевченковим духом, вибираємося з Черкас до Чигирини, козацької столиці Гетьманської України, рідної землі Гетьмана Богдана Хмельницького, до осередку козацької слави України. Супроводжує нас кандидат історичних наук, доцент Михайло Верховський, який дорогою до Суботів, за іншою — козаки перед наступом польського війська перепоховали прах Хмельницького, а місце перепоховання з часом було втрачене...

зацької історії Чигиринщини, про Коліївщину і гайдамаків.

Першим був, звичайно, Суботів, родинний хутір, де пройшли дитячі роки майбутнього полководця і флотоводця українських козаків. Але на сьогодні від його укріпленого родинного замку збереглися тільки залишки кам'яної оборонної вежі, що їх нині вберігає від подальшої руйнації павільйон. Ми з душевним трепетом переступили поріг Іллінської церкви — родинної усипальниці Хмельницьких, зображення якої кожен українець може побачити на п'ятигривневій купюрі. Цей храм, збудований у середині XVII ст. коштом гетьмана, водночас був і фортифікаційною спорудою зі стінами завтовшки близько двох метрів та бійницями для гармат і мушкетів. У ньому знайшов свій останній притулок Богдан Хмельницький, тут він був похований у 1657 році. Пізніше його прах загадково зник, а куди — щодо цього від істориків та краєзнавців можна почути різні версії: за однією з них їх викинув і розвіяв польський магнат Чернецький, особистий ворог Хмельницького, який під час Руїни України захопив Суботів, за іншою — козаки перед наступом польського війська перепоховали прах Хмельницького, а місце перепоховання з часом було втрачене...

КАНІВ І ЧИГИРИН

Архітектурний стиль храму поєднує в собі елементи раннього українського бароко та європейського ренесансу. 1843 року Т. Шевченко, перебуваючи у Суботіві, змалював церкву і три старовинні козацькі кам'яні хрести біля неї, а у 1845 році написав вірші «Стоїть в селі Суботіві...».

З Суботова направляємося в Чигирин — першу козацьку столицю Війська Запорозького, козацької України, у місто, яке нині з часовою відстані в три з половиною століття можна вважати і першою столицею власне Української держави. А держава під орудою гетьмана Богдана Хмельницького мала міжнародне визнання — у Чигирині приймали послів зі Стамбула, Бахчисарая, Варшави, Москви та інших столиць Європи. Про це дізналися ми в музеї Б. Хмельницького, оглянули резиденцію гетьмана, відбудованій бастион Петра Дорошенка на тодішній Замковій, а нині Богдановій горі, який вважається однією з найнеприступніших, так і не зломлених ворожими навалами споруд Чигиринської фортеці. Всі ці об'єкти належать до Національного історико-культурного заповідника «Чигирин».

До об'єктів заповідника «Чигирин» належить і велике лісове урочище з дуже місткою за своїм значенням назвою — Холодний Яр. Його ми теж не змогли оминати. Віковий ліс урочища відповідає його назві. Тут, під зеленими шатами 1100-літнього велетенського дуба ватажок Коліївщини Максим Залізний проводив наради командирів своїх загонів, тож після жорстокого придушення того антифеодального повстання українських селян люди назвали дерево його іменем. Мабуть, саме біля цього дуба до Тараса Шевченка під впливом розповідей місцевих жителів прийшли творчі задуми поеми «Гайдамаки» та поезії «Холодний Яр».

Ми, звісна річ, теж не могли не навідатись до більш як 1100-літнього дерева, котре посідає третє за віком місце серед усіх дубів, що нині ростуть в Україні, і є живою не лише пам'яттю нашої історії, а й сучасником тисячолітнього розвою і боротьби українського народу, пам'ятає ще прадавні часи та багатьох історичних осіб. Дуб вражає, севастопольським учням і студентам ще не доводилося бачити такого велетенського і могутнього дерева. Він, як і наша Україна, стоїть, міцно укорінившись у рідну землю, а кроною підпирає небо. Його висота — близько 30 метрів, обхват стовбура — 9 метрів. Щоправда, тепер дуб, у який не менше шести разів вціляла блискавка, потребує людської допомоги й охорони. Дерево обгородили, щоб численні екскурсанти не витоптували під ним траву і не відламували на пам'ять шматки кори. До його центрального стовбура основні бічні гілки закріплені системою «Кобра» з допомогою сталевих канатів, здатних витримати навантаження до шести тонн. Три наукові лабораторії нині зайняті тим, щоб одержати клони цього історичного дуба, бо, на жаль, нащадків він уже не дає — жолуді з нього не проростають.

Відповідальний за охорону дуба місцевий дідуся, що поряд пас корову, дозволив нам підійти до нього. Напередодні нам говорили, що обхватити стовбур цього дуба можуть лише 8 чоловіків, взявшись за руки. Ми перевірили: нам, щоб обійняти дуба-велетня, знадобилося більше половини нашої делегації — понад 15 осіб!

Вкоріненні у землю велетенський дуб став символом національно-визвольних змагань українського народу. Вільнолюбство місцевих селян, яке втілювалося в їхній збройний спротив більшовицькому режиму в 1918-1922 роках, мало під собою підґрунтя давніх традицій — козацьких і гайдамацьких. Саме тут діяли персонажі написаного 1935 р. роману «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського (його самого тутешні старожили запам'ятали, як Юрка Залізняка), а також герої роману «Залишенець. Чорний Ворон» сучасного українського письменника Василя Шкляра.

Ніяка це не була Холодноярська республіка, як її нарекли деякі науковці-історики ще в радянські часи, дізнаємося ми, а була це військово-політична організація, котра чітко підпорядковувалась Центральній Раді УНР і

Директорії УНР. А почалося все з того, що місцеві учителі — брати Василь, Петро та Олекса Чучупаки (у селі встановлено їм пам'ятник) повернулися з фронтів Першої світової війни офіцерами і вирішили створити в рідному селі Мельники загін самооборони. Спершу лише 22 селян входило до цього формування, очолював його Олекса. За якийсь час до загону долучилося багато жителів Мельників та інших сіл Холодноярщини, і він перетворився на полк, що налічував у 1919-1920 роках до 20 тисяч козаків, як вони себе називали. Воював він не тільки з більшовиками, а й з німцями, з білополяками, денікінцями, місцевими бандформуваннями, що вдавалися до мародерства та грабунку цивільного населення. У холодноярських воєнків прапори були синьо-жовтими з написом «Полк гайдамаків Холодного Яру» та чорний, на одному боці якого значилося: «Воля України або смерть!», а на другому — вишиті слова Тараса Шевченка «І повіє огонь новий з Холодного Яру».

Золотим куполом та богоспівом зустрів нас Свято-Троїцький Мотронинський монастир, в якому розміщувався штаб холодноярців на чолі з Василем Чучупаком. Монастир був заснований ще у XII ст. і відновлений у XVI ст. Тут 1768 р. святили ножі гайдамакам — учасникам Коліївщини, а через півтора століття було освячено зброю борцям за волю України. Гучний дзвін із цього жіночого монастиря тоді лунав на всю округу — так скликали козаків на раду. Ми теж відвідали монастир, в якому саме правилася Божа служба. Після плондрування в радянські часи монастир зараз відновлюється і набирає прекрасного первісного вигляду.

Ми ставимо пахучі медом свічки у монастирі за нашу щасливу дорогу і через навколишні лісові дороги Холодного Яру повертаємо на південь, до рідного Севастополя. За вікнами автобуса залишаються історичні села, жива героїчна історія старших поколінь українців, яку зберігати і продовжувати вже належить нам, сучасній молоді. В усіх вражень надзвичайно багато, раніше про ці місця ми лише читали чи слухали на лекціях. Зараз ми самі пройшлися історичними шляхами, доторкнулися руками і душею до наших національних реліквій. Поверталися всі впевнені в тому, що оживає наша слава, слава нашої України. А молоді севастопольські учні і студенти понесуть слово Кобзаря, козацький нескорений дух у завтрашній день. І оживе добра слава України на чорноморському узбережжі Криму і Севастополя!

До побачення, Шевченківський козацький краю! До нових зустрічей!

І на завершення нашої розповіді нам залишається лише висловити шире вдячність тим, завдяки кому екскурсія молоді в Козацький край стала можлива: депутатам Севастопольської міської ради, генеральному директору національного заповідника «Херсонес Таврійський» та голові Координаційної ради громадських організацій з відзначення 200-річного ювілею Тараса Шевченка Леонідові Жуньку та Василю Зеленчуку.

Мирослав МАМЧАК
м. Севастополь

«УКРАЇНСЬКИЙ РУШНИЧОК» У КРИМУ

У 2011 році Верховна Рада і Рада міністрів АРК ухвалили постанову щодо збереження культурної спадщини кримської героїні-вишивальниці Віри Сергіївни Роїк і створення Музею української вишивки ім. Віри Роїк на базі КРУ «Етнографічний музей». Цього літа в музеї було організовано проведення 1-го республіканського біенале української народної вишивки «Український рушничок» ім. Героя України В. С. Роїк.

Кримські вишивальниці своєю творчістю продовжують і розвивають традиції народних майстрів минулого. На виставці можна було простежити, як традиційні орнаменти збагачуються новими елементами і цікавими рішеннями, як гармонійно відбувається об'єднання технік різних регіонів.

За результатами роботи комісії на конкурс було відібрано більше 100 творів 57 авторів. Учасниками біенале стали представники майже всіх регіонів Криму, а також гості з Волинської області і м. Мелітополь.

Компетентне журі визначило переможців за такими номінаціями:

Гран-прі — Денисюк Надія Михайлівна, м. Мелітополь.

I. Номінація «Збереження традиційної української вишивки в одязі»:

1 місце — Пузняк Оксана

«МЕЛОДІЇ НА ПОЛОТНІ»

В українсько-канадському відділі бібліотеки ім. Л. Толстого у Сімферополі відбулася презентація книги В. С. Роїк «Мелодії на полотні. Спогади. Вишивки. Відгуки». Організаторами та учасниками заходу були ДО «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр», В. М. Роїк — син майстрині-вишивальниці, А. О. Вакуленко — заслужений артист Автономної Республіки Крим та завідувачка бібліотеки ім. Л. Толстого Л. І. Тарахтій.

Читачі та гості бібліотеки, серед яких були і зовсім юні, дізнались багато цікавого про життя і творчість члена Національної спілки художників України, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України, лауреата Державної премії АРК, заслуженого художника Автономної Республіки Крим Віри Сергіївни Роїк. Кожна робота Віри Роїк — то її доля, частинка її життя і її душі. Вона залишила нам сотні своїх творів, десятки учнів по усій країні та за її межами. Ровесниця бібліотеки ім. Л. Толстого, Віра Роїк залишила і в ній частинку своєї душі: у книгах, буклетах, альбомах, інформаційних пам'ятках, які люб'язно подару-

вали бібліотеці Вадим Михайлович Роїк. Нікого не залишили байдужими вірші у виконанні Аркадія Вакуленка, які автор присвятив майстрині. Після перегляду фільму, присвяченого Вірі Роїк, слово було надано гостям бібліотеки. Своїми враженнями про зустріч з вишивальницею поділилась Т. В. Лазеба, бібліотекар бібліотеки ім. В. А. Жуковського. Вона подарувала своїм колегам рушничок, який вишивала її мама.

Вже нема серед нас Віри Роїк, та пам'ять про неї живе в кожному. Пам'яті майстрині присвятила свою першу виставку вишивок Любов Ахмеджанова. Саме пам'ять про Віру Роїк надихнула провідного бібліотекаря бібліотеки ім. Л. Толстого О. Я. Константинополо присвятити майстрині вірш, яким і закінчилась презентація книги нашої відомої землячки:

«...Стежок к стежку —
рождається легенда.
Народа життя
в традиціях жива.
Вся краса узоров України
На рушниках на белых
расцвела».

Л. І. ТАРАХТІЙ,
завідувач бібліотеки-філії № 9
ім. Л. Толстого
м. Сімферополь

VI. Номінація «За творчу фантазію і винахідливість»:

1 місце — Чернікова Любов Василівна, смт. Гвардійське;

2 місце — Якімова Тамара Сергіївна, м. Сімферополь;

3 місце — Дядюра Галина Миколаївна, м. Бахчисарай.

Приз глядацьких симпатій:
Коровець Ніна Федорівна, м. Мелітополь; Шишацька Зінаїда Павлівна, м. Феодосія.

Спеціальний приз журі — Савка Юрій Еммануїлович, м. Луцьк.

Спеціальний приз родини Роїк — Стоїчева Ніна Іванівна, м. Мелітополь.

Решта учасників біенале були нагороджені дипломами.

На церемонії закриття виставки виступили М. М. Карпенко — заступник начальника управління аналізу та прогнозування діяльності музеїв, заповідників і бібліотек Міністерства культури АРК, В. М. Роїк — син Віри Сергіївни Роїк, В. І. Єрмаков — заслужений діяч мистецтв України та АРК, голова журі біенале, представники української громадськості, гості біенале.

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

Д. ЧЕРВОНЕНКО

Програму вели директор КРУ «Етнографічний музей» Ю. М. Лаптев і заступник директора Л. А. Науменко. У церемонії закриття і нагородження з фольклорними музичними номерами взяв участь народний аматорський вокальний ансамбль заводу «Фіолент» під керівництвом Світлани Митіної.

Переможниця біенале, володарка Гран-прі Надія Михайлівна Денисюк з м. Мелітополь подарувала Етнографічному музею вишитий декоративний рушник власної роботи.

ЖУРНАЛІСТКА, ЯКА ПИШЕ ПРО ЖИТТЯ І ДОЛЮ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК-МАТЕРІВ

Ім'я української журналістки Людмили Чечель відоме багатьом читачам. Зокрема тим, хто читав і читає газети «Вечірній Київ», «Культура і життя», «Освіта», «Вісник Чорнобиля», журнал «Жінка», часописи «Свобода», «Наше життя», «Українське слово». Її статті і особливо художньо-документальні нариси читати завжди цікаво. Кращі з них склали ошатну збірку «Обереги маминих долонь». У цій книжці нариси про жінок-матерів, жінок-депутатів, художниць, педагогів, бізнесменів як у краплині роси, відбилися їхнє неспокійне життя, їхні такі різні і неповторні долі.

Особливо хвилює нарис «Чому так гірко плаче мати?..», яким відкривається збірка. Він присвячений матері Героя Радянського Союзу (дивно, чому не Героя України?) Володимира Правика Наталії Іванівні Правик.

Хто такий Володимир Правик, мабуть, усі знають, а якщо хтось призабув, нагадаємо: лейтенант Володимир Правик, випускник Черкаського пожежно-технічного училища,

після закінчення навчання служив у воєнізованій пожежній частині, котра дислокувала безпосередньо на Чорнобильській атомній електростанції (АЕС).

Караульна команда В. Правика згідно з графіком заступила на чергування 25 квітня 1986 року — напередодні Чорнобильської аварії. В час, коли сталося непоправне, — пролунав вибух на ЧАЕС, Володя зі своїми друзями-бійцями кинулися на даху маззалу зазнав отруєння... Такі скупі рядки цього справжнього героїзму молодого людини містяться в «Описі бойових дій підрозділів пожежної охорони з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС». Трагедія сталася 26 квітня, а вже через кілька днів, у ніч з 9 на 10 травня, Володимир Правик помер на руках своєї матері Наталії Іванівни у 6-й

клінічній лікарні м. Москви.

Схвилювано розповідає авторка про подальшу долю родини Правиків і, зокрема, матері Наталії Іванівни.

Цікаво, захоплено пише Людмила Чечель про скульптора Ольгу Луньову-Вагнер, про подружжя Діцунів — Олександра та Ліліану, які виховують вдома прийомних дітей, про вищівальницю Софію Ярову, про Марію Юрченко, яка очолює Спілку ветеранів Афганістану Солом'янського району Києва, про Олену Вітенко — письменницю і народного депутата України, голову підкомітету з питань державної політики у сфері розвитку та використання мов Комітету з питань культури і духовності...

Усі, хто доторкнеться серцем до світлич нарису Людмили Чечель, — познайомляться з представницями прекрасної статі, славними жінками Незалежної України. Усі вони варті не тільки таких чудових нарису, а й великих романів чи повістей, адже їхнього життя, їхніх духовних і громадянських звершень, їхніх цікавих біографій вистачить і для великого художнього полотна.

Додамо, що Людмила Василівна Чечель

народилася в селищі Комишуваха, що на Запоріжжі. Закінчила факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка, член Національної спілки журналістів України, почесний член Міжнародного благодійного фонду «Духовна спадщина», проректор Малої академії літератури і журналістики на громадських засадах... І, звичайно ж, добра, сердечна людина, талановитий журналіст. Її життєве кредо: завжди знає, чого хоче, і прагне того досяти.

Нещодавно Людмила Василівна завітала до редакції газети «Кримська світлиця», цікавилась творчим життям колективу, подарувала нашій редакційній бібліотеці, що налічує вже десь тисячу томів різноманітної літератури, свої книги «На полостках ромашки» та «Обереги маминих долонь». Побажала редакційному колективу творчих успіхів та читачького визнання єдиного в Криму україномовного загальнополітичного і літературно-художнього видання. Пропонуємо увазі читачів «Кримської світлиці» один із нарису талановитої журналістки Людмили Чечель з її книги «Обереги маминих долонь».

Данило КОНОНЕНКО

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Останній день зими. Дорога понад лісом, засипана снігом, веде до садового товариства «Ясна Поляна», що неподалік Ірпеня. Здається, сонце розсипало на снігу бенгальські вогні, й вони сліплять очі так, що виступають сльози. Сивокоса жіночка йде мені назустріч. В неї по щоці котяться сльози. «Це від сонця», — ніби виправдовується вона.

Ми бредемо по снігу. Доріг тут не розчищають, мало хто залишається на зиму на дачах: хіба що пенсіонери та «золота молодь», яка все частіше тягнеться до природи, свіжого повітря й добирається до столиці в офіси на іномарках. Та й будиночки їхні вирізняються огорожами, «зміи псами» у дворах, посиленою охороною.

— Від кого охороняються? — чи то перепише, чи то дивується Наталя Іванівна...

Господар чекає нас у теплій, залитій сонцем кімнаті. Йому трохи нездоровиться, але гостям тут раді. Не так часто сюди хто навідується. Наталя Іванівна та Павло Панасович — батьки Героя Радянського Союзу Володимира Правика. Ой і випало ж їм на долю...

Уся їхня родина з дідів-праділів пов'язана з Чорнобилем. Усе коріння — в польській землі. Тепер Віктор, молодший син, мешкає в Ірпені, а вони ось тут, на садовій ділянці, на вулиці, яку нарекли ім'ям їхнього сина Володі. Листів і газет сюди не приносять. Слухають радіо та дивляться телевизор.

Крають серце спогадки. Павло Панасович бурчить, що все тут не так. Мовляв, і ліс не такий, а що вже казати про ті, багатющі на рибу, річки. Ще й досі шкодує, що мародери забрали найдороще для нього — дюралевого човна...

* * *

Чорнобиль від ранку до вечора оповитий тишею. На садибі Правиків кожен куточок, від горища до льоху, сповнений пахощами лукві, а варто прислухатися, й почуєш, як гомонять маленькі річки неподалік. У такий час вабить до себе блакитно-смагродова неозорість води, трав, верболосу...

Свій будинок у Чорнобилі вони почали зводити відразу після весілля. Не хотіли завдавати зайвого клопоту рідним, от і будувалися.

ЧОМУ ТАК ГІРКО ПЛАЧЕ МАТИ?..

Павлові — двадцять п'ять. Він, будівельник, саме тоді споруджував у Чорнобилі водогінну вежу. Наталці — вісімнадцять, якраз закінчувала медучилище. Невдовзі народився в них первісток, Володя.

Так і сталося, що стіни рідної оселі, дерева навколо — ровесники старшого сина. Ледь навчився хлопчик ходити, одразу — за батьком у маленьку майстерню. Ну, а з мамою дивав до півночі, молоденьких кушів бузку, грядок.

Син рано почав розумітися на городині. Ще в дитсадку, розповідала вихователька, не чути вереску на галевині — значить, Вовчик показує малечкам якусь незвичайну травинку чи квітку й розповідає про неї легенду. З роками помігали: вабить малого й техніка. Павло Панасович порадиться біля мотоцикла, майструє якісь дрібнички для кухні — Володя тихенько спостерігає. Треба — безпомилково подає батькові інструмент. Уже й сам уміє тримати в руках молоток, викрутку, долото.

Ким бути дитині: біологом чи техніком? У старших класах давалися математика. Дуже легко розв'язував хитромудрі рівняння. Створили тоді в середній школі № 1 математичний дев'ятий клас. Викладачка Віра Романівна Льченко, справжній поет точних наук, рекомендувала до нього Правика. Трохи згодом, захистивши кандидатську, переїхала до Білорусії, та не забула обдарованого підлітка. Коли Володя скінчив десятий клас, якраз приїхала в Чорнобиль, агітувала хлопця поїхати до них у Мозир, у педагогічний. Дарма! Хоч хист до чителювання мав незаперечний. Завжди навколо Володі Правика, тендітного, небалакучого, юрмилися старшокласники, малеча. Помітила це й мати. Вона також в уяві бачила сина вчителем...

* * *

Не судилося. Володя подав заяву до Черкаського пожежно-технічного училища. Такого сюрпризу батьки й не чекали. Та не прийнято було в сім'ї бурливо виказувати почуття. І хоч шанують дисциплі-

ну, з примусом її не ототожнюють. На матері, Наталії Іванівні, міцно тримається дім, але й вона до командного тону не вдається. І без нього злагода й спокій живуть під дахом.

Вірили раніше батьки у свою дитину, довірили його вибору й тепер.

З Черкас мало не щодня йшли листи. До дрібниць описував молодий воїн своє нове життя. Ось лише слів про кохання паперу не довіряв, зберіг до чергових відвідин батьківського дому. Вже небагато часу лишалось до присвоєння лейтенантського звання, вручення диплома. Коли поїхали Наталя Іванівна та Павло Панасович до училища на врочистості, на вулиці випадково звернули увагу на тоненьку гарну дівчину, яка прямувала туди ж. Радісне передчуття торкнулося материнського серця: «Чи не до Володі? Може, вона?..».

Певно, не тільки в казках мати всевидюча... Як тут син — назустріч, також зрадів: «Ви вже познайомилися? Це — Надя!».

У батьківському домі справили весілля.

Надя ще вчилася у Черкасах, закінчувала музику училище, коли лейтенант Правик вже очолив караул воєнізованій частині з охорони Прип'яті. Жив з батьками. У вихідні — до Черкас. Якось трохи винувало та й попередить матір: «Я — до Наді». І хоч дуже сумувала за сином, відповідала завжди однаково: «Як же інакше, синку». Принесе зарплату, мати нагадує: «Відвези Наді, їй у батьків просити гроші вже не випадає».

Згодом і Надя оселилася в чорнобильському домі, що став на кімнатку просторішим. Добудували невеличку спальню. Наталя Іванівна з Павлом Панасовичем перейшли до неї, а молодим віддали велику. Й усе таке звичне тут: знайомі з дитинства портрети Тараса Шевченка, Сергія Єсеніна, улюблені книжки на кількох полицях, стоси номерів «Юного техника», «Моделіста-конструктора» — Володина «технічна енциклопедія».

Згодом молодята отримали однокімнатну квартиру в Прип'яті.

Володя попрацював: розсунув двері з передпокою до кімнати, розширилася «корисна площа», знайшлося місце для майстерні. Тим часом він перейшов до воєнізованої пожежної частини, яка дислокувалася безпосередньо на Чорнобильській АЕС. Молодий офіцер і тут проявив свої здібності: у приміщенні своєї частини сконструював спеціальний стенд для водіїв, який відтворював обстановку на навколишніх трасах, обладнав табло, яке з точністю до секунди відлічувало час, витрачений на виїзд пожежних автомобілів. А вдома на радість Наді та всім гостям навіть світломузику змайстрував.

Та батьківський куточок у Чорнобилі так само залишався рідним домом. І точнісінько так діяло тверде синівське правило: всі нові при-

дбання — у подвійній кількості. Зручний столик для кухні — і в Прип'яті, і в Чорнобилі. Світломузику не гіршу, ніж для себе, змайстрував до днів народження батька й брата: у травні 1986-го Павлу Панасовичу виповнювалося п'ятдесят, Віктору — шістнадцять...

* * *

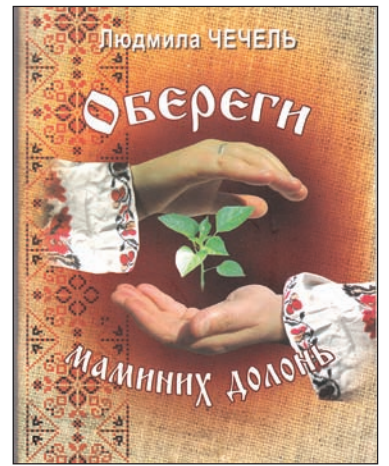
Розмова ведеться до того сумно-звісного дня — 26 квітня 1986 року. Наталя Іванівна поралася по господарству: треба було доробити ремонт, бо молодшому сину 1 травня мало виповнитися шістнадцять, а Павлу Панасовичу на День Перемоги — 50 літ! А тут до двору забігла невістка (дружина середнього брата Наталії Іванівни) й сповістила сумну звістку: вибух на атомній. Материнське серце відразу забило на сполох. Вона знала кожна його зміну. Караул Володі Правика, згідно з графіком, заступив на чергування 25 квітня, у п'ятницю, о восьмій ранку. Її заспокоювали: «Треба почекаати, все з'ясується, нічого страшного не могло скоїтися». Завжди сповнена ясної віри в людей, тут не повірила: «Щось приховують!».

А від неї нічого не приховували. Ще й самі не знали, за яких обставин приймав рішення і діяв тієї ночі разом зі своїм караулом лейтенант Правик, слідом за ним — лейтенант Кібенюк і його бійці, а невдовзі зведений загін у складі ста вісімдесяти шести пожежників. Обставин, про які відомі фахівці згодом скажуть: зроблене героями Чорнобиля в поєдинку з незною доти бідою вийде в історію і до підручників.

Разом з чоловіком поїхали в пожежну частину Чорнобиля. Там їм і сповістили, що син у лікарні. Тільки надвечір добралися до Прип'яті: всі дороги вже були перекриті. Бігли навпростець, лісом. Мабуть, з вигляду батьків Володя зрозумів це, підвівся з ліжка: «Мамо, тату, через ліс не можна!». І насварив маму, щоб та неодмінно одягла хустку. Попросив заїхати до Наді й переказати, щоб вона позачиняла вікна й берегла Наталочку, якій щойно виповнилося 16 (!) днів, а на ранок попросив привезти молока. А тим часом у Прип'яті на вулицях юрмилися люди, діти гралися в пісочницях, справляли весілля, школярі здавали крос до Копачів, шоправда, назад, кажуть, вони вже не бігли, а падали з ніг, непритомні.

На ранок Наталя Іванівна встала ранесенько, якщо можна сказати, що спала, купила в сусідки молока й подалася з чоловіком до сина в лікарню. Та де там... Дороги перекриті. Про те, що мати несе сину в лікарню молоко, ніхто й слухати не хотів. Знову манівцями, через ліс, не йшла — летіла на крилах. Шість кілометрів видалися такими довгими й вічними. Ось тільки в лікарні її засмутили: сина відправили до Москви.

Материнське серце не знаходило спокою. Наталя Іванівна побігла до Наді. Саме почалася евакуація При-

п'яті. Встигли прихопити кілька простиралд для маленької Наталочки й візочок. Надія вибігла в халатки й кімнатних капцях. Тільки-но сіли в автобус, як під'їхав на мотоциклі Павло Панасович. Він їх і привіз у Чорнобиль. А там, спасибі Господу, сусід не відмовився на своєму авто доставити їх до Києва. Наталя Іванівна провела невісточку з немовлям до батьків на Черкащині.

А вже в понеділок чоловік проводжав Наталю Іванівну до Москви. Материнське серце виривалося з грудей. Очі сльозилися так, що вже нічого не бачила. На пероні якісь чоловіки в краватках суворо наказували ніде нікому нічого не розповідати про те, що сталося. А в її думках було одне: де та Москва, в якій ніколи не доводилося бувати, і як знайде ту 6-ту клінічну лікарню... На кожній зупинці знову й знову до неї підходили й попереджали про одне й те ж: нічого не говорити. Не встигла ступити на перон у столиці, як її оточили люди в міліцейській формі: «Ви Наталя Правик? Ми на вас чекаємо». Лиш головою кивнула. Хіба можна було не впізнати заплакану матір. Її привезли прямісінько в лікарню.

Чергова лікарка провела співбесіду. Одразу порадила тому, що Наталя Іванівна медпрацівник — медсестра. Їй дозволили не просто бути поруч із сином, а й доглядати за ним. Лише про одне попросила лікарка: «Набирайтеся мужності. Жити ваш син не буде, у нього тотальне враження кісткового мозку».

...В кутку коридору не плакала — голосила жінка. Як не хотіла вона повірити в реальність... Трохи заспокоївшись, зайшла до палати. Син підвівся, зрадів приїзду матері. Обличчя засвіталося від радості. А Наталя Іванівна ледь стримувала сльози, бо лиш один вигляд сина лякав її. Він ще ледь ходив по палаті. А вже з 5 травня йому ставало все гірше й гірше. Лікарі було запропонували пересадку кісткового мозку. Для цього викликали молодшого брата Віктора. Та, порадившись із фахівцями, дійшли висновку, що вже нічого не врятує хлопця, адже жодної живої клітини.

(Закінчення на 11-й стор.)

Людмила Чечель (крайня праворуч) в редакції «КС»

Пам'ятник Герою Радянського Союзу лейтенанту Володимиру Правіку в Ірпені

Невдовзі прибув до Москви і батько. Перед тим прийшла навідати чоловіка Надія з донечкою. 9 травня зайшов давній друг Сашко. Володя подав йому руку й з усмішкою на устах мовив: «Саньок, а мені Героя присвоять!». Поглянув на матір, підморгнув: «Мамо, чому не спиш? Перевтомилася... Я сильний, ось побачиш, обов'язково одужаю. Скажи, що подарувати тобі на свято? Я попрошу Надю, вона тобі купить». «Нічого не треба, синку. Лише живи!». Єдиний раз не виконав син маминого прохання. ...Гуляла століття. Засліплював вікна салют. Ніч з 9 на 10 травня для родини Правиків стала фатальною. О першій ночі на руках матері син помер.

Час від часу ще й зараз чуємо: «Якби знати їм, що встали навперейми не звичайному, а радіаційному полум'ю!». Тільки мати жодного разу не вимовила цих слів. Розуміла: назустріч смертельній небезпеці Володя і його хлопці пішли свідомо. Вже згодом прочитала доповідну бійця пожежної частини Андрія Половинкіна: «Лейтенант Правик знав, що зазнає сильного радіаційного ураження, і все одно пішов у полум'я над реактором, розвідав для нас усе до дрібниць».

Якось мати пригадала, як кілька років до аварії спалахнула пожежа в лісі. Тільки пізніше вона дізналася, що першим у запаморочливий чорний дим над торфовищем кинувся Володя. Тоді лише зітхнула: «А чи обов'язково тобі всюди раніше за всіх?». А син відповів з незвичною суворістю: «За свій караул відповідаю я, мамо».

* * *

Павло Панасович уже кілька разів перепитує Наталю Іванівну, де й коли проходилимуть чергові змагання пожежних частин за право носити імення Героя Радянського Союзу Володимира Правика. Він перебирає пам'ятні медалі, значки, вимпели, роздивляється фотографії. Харків, Кіровоград, Запоріжжя, Львів... Де тільки не доводилося їм бувати за ці двадцять років. Раділи й тішилися, що хлопці хочуть бути схожими на їхнього сина.

Обличчям матері котяться сльози. Здається, вони не висохнуть ніколи. Її Володя, її Вовчик, її первісток.

Вона знову готується до поїздки в Москву. Ще має трохи сил, а ось Павло Панасович трохи здає. Весь час на таблетках.

Мов кадри кінохроніки, напливають спогади.

...Коли поховали сина й повернулися в Чорнобиль, аби хоч дещо з пожитків забрати, — застали обідрану хату. Навіть батареї парового опалення й розетки позивали й повикручували...

Мали тимчасове житло в маленькій кімнатці в Боролянці, допоки не вигнала їх старенька господиня. Мало не на вулицю довелось йти з молодшим сином. Згодом два місяці жили без усяких умов у... відділенні міліції в Ірпені, де чекали в черзі на квартиру. А як тільки оголошили по радіо про присвоєння Володимиру Правіку звання Героя Радянського Союзу, за батьками прислали машину, аби вручити звання. По дорозі завезли в міськвиконком і вручили ордер і ключі на квартиру в ще не добудованому

будинку. Бо, мовляв, що їм скажуть у Верховній Раді на те, що батьки Героя не мають житла. Певно, боялися за свої голови?

...Минуло двадцять років. В Ірпені в парку стоїть пам'ятник Володимиру Правіку. Частенько навідується туди мати: прибере бур'яни, покладе квіти. Якось зайшла до міської ради взяти якийсь документ. Здивований голова перепитав: «А ви що, в нас живете? Про те, що пам'ятник є, я знаю, а ось...».

Як швидко ми забуваємо своїх героїв. А чи своїх? У Москві Герої Радянського Союзу вже давно мають своє звання — Герой Росії. У нас же... Пригадую, як у МНС, коли вручали ордери на квартири дітям чорнобильців, двадцятирічне дівча представилося мені: «Я — донька Героя Радянського Союзу Наталя Правик!». І це сьогодні в вільній незалежній Україні такі різкі слух...

Наталя Іванівна наполегливо просить мене записати в блокнот, кому передати привіт і подяки. «Насамперед — Віктору Балозі. Це тільки завдяки йому моя онука та Сергій Титенок отримали ключі від квартири, а то до кого тільки не зверталося. Особлива подяка Миколі Куценку. Він щороку супроводжує нас до Москви на Митищинський цвинтар. Турбується й переймається нашими проблемами Віктор Гвоздь».

А ще батьки згадують теплу зустріч із журналістом Миколою Хриенком. Якось він довідався, а це вже близько одинадцяти років, що Наталя Іванівна ніяк не може одержати автомобіль. Тільки-но журналіст за поріг, справа зрушила з місця. А то якось ще навідався на гостину: «Оце був у Чорнобилі, заходив у ваш садок, нарізав живців з яблунь, привіз, може, приживуться на новому місці». Приживаються.

На цьому список уривається. Далі мої абзаци починаються зі слова «чому?» й випереджають думки.

Чому за загиблого сина батько й мати отримують аж по 24 гривні?

Чому за звання Героя Радянського Союзу (посмертно) на трьох спадкоємців (батько, мати, донька) відміряно аж 104 гривні?

Чому мати так і не дочекалася відповіді на перепитання сина в Україні?

Чому жодного разу ніхто з чиновників не поклав квітку до пам'ятника в Ірпені?

Чому за двадцять років не запросили на мітинг у Києві, приурочений чорнобильській трагедії, батьків, доньку, дружину?

Чому ніколи й ніхто не поцікавився здоров'ям батьків-пенсіонерів і не запропонував путівку до санаторію?

Як часто ми є свідками прикрих прикладів засудження матерів за погане виховання дітей, за зловживання ними наркотиками, а то й іншим зіллям... Недодивились. Недовиховали. Та є у нас багато яскравих і героїчних вчинків. Подібний — Володимир Правик. То, можливо, ця мати гідна й варта звання Герої України?

...Сонце засліплює очі до сліз. Наталя Іванівна проводить мене вулицею імені сина й перепитує, чи приїду ще. Обов'язково!

* * *

Чимало написано про пожежників Чорнобиля в газетах, журналах. А скільки видано книжок! Найпереконливіші факти зафіксовані в офіційних документах...

З «Опису бойових дій підрозділів пожежної охорони з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС Київської області», складеного в квітні 1986 року управлінням пожежної охорони Управління внутрішніх справ облвиконкому: «Рішення першого керівника гасіння пожежі начальника караулу ВПЧ-2 лейтенанта Правика В. П. були правильними. Подання лафетних стовпів з боку машинного залу за побило розвитку пожежі в машинному залі і захистило металеві форми даху». І далі: «Лейтенант Правик В. П. протягом 1 години 20 хвилин перебував у зоні підвищеної радіації, під час виконання обов'язків начальника бойової дільниці з гасіння пожежі на даху мазалу зазнав отруєння, був відправлений машиною швидкої допомоги на лікування».

ЛІТЕРАТУРА ПРО ДІТЕЙ І ДЛЯ ДІТЕЙ

19 — 24 серпня у Криму проходив XIII Всеукраїнський фестиваль української книги «Феодосія — 2013». Організаторами виступили Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Т. Г. Шевченка, Національна спілка письменників України, Кримський республіканський комітет з інформації, Феодосійський міськвиконком. В ньому взяли участь більше тридцяти літераторів. На суд журі вони представили свої твори в найрізноманітніших жанрах: поезія, проза, довідкова та науково-популярна література. Та найбільше — творів для дітей. І це законно — молодь формуватиме майбутню нашу державу. Не можна не погодитися з виконуючим обов'язки феодосійського міського голови Дмитром Шепетковим, який, звертаючись до учасників фестивалю, у вітальному слові наголосив, що «насамперед вашою цільовою аудиторією повинна стати молодь».

Саме на цьому неодноразово під час форуму акцентував увагу і голова оргкомітету, український дитячий письменник, автор більше чотирьох десятків книг Євген Білоусов. До речі, він презентував свою нову книгу «Рассказы об истории Феодосии». З цього приводу голова творчого об'єднання поетів Києва НСПУ Станіслав Шевченко під час обговорення книги сказав, що цей твір «є ґрунтовним науково-популярним, а водночас художньо-публіцистичним екскурсом в історію Феодосії, починаючи від її праглибин і завершуючи XIX століттям. Вона читається захоплено,

Дами Гришко, Дмитра Литвинюка, Валерії Норченко, Емми Пінківської та інших.

У дні фестивалю його учасники побували на екскурсіях у Національній картинній галереї імені І. Айвазовського, музеї сестер Цветаєвих, чоловічому вірменському монастирю XIV століття Сурб-Хач, літературно-художніх музеях К. Паустовського та О. Гріна в Старому Криму. Зрозуміло, відбулося чимало зустрічей з читачами, обговорень нових творів письменників. День дитячої книги пройшов у Феодосійській центральній міській дитячій бібліотеці.

А в День незалежності України в Національній картинній галереї імені І. Айвазовського відбулося

як і пригодницький роман, а водночас пам'ять збагачується безліччю виструнчених і виважених фактів, по крихтах зібраних в архівах. Тому це справжній подарунок усім допитливим: молодим і літнім людям, а особливо школярам». Приблизно такі оцінки висловили і поет Олег Майборода (Дніпродзержинськ), бібліотечний працівник Зоя Логвиненко (Київ). Безсумнівно, чимало читачів відкриють для себе цікаві сторінки давнини як Феодосії, так і всього Криму.

Слід зауважити, що левову частку книг на виставках займали саме твори, розраховані на дітей — від найменших до старшокласників і навіть студентів. Зокрема, книги Геннадія Горового, Наталії Веселицької, Валентини Книш, Вади́ма Ірини Назаренків, Юлії Забро-

нагородження переможців конкурсу на крашу книгу фестивалю. Київський поет Станіслав Шевченко відзначений дипломом переможця за збірку «Дім для душі», Олег Майборода — за дитячу книжку «Не зовсім так».

Лауреатами стали: в номінації «Поезія» — киянка Альбіна Афоніна за збірку «Нічні гості» та Василь Дробот за книгу «И жизнь по-прежнему жива»;

в номінації «Проза» — Віктор Стус за історичний роман «Арийський Спас»;

в номінації «Довідкова література» та «Історичні постаті» — колектив Фастівського державного краєзнавчого музею за каталог «Образотворче мистецтво: олійний живопис, темпера, декоративно-прикладне мистецтво» та «Симон Петлюра: міфи і реальність»;

в номінації «Дитяча літературна творчість» — Дмитро Литвинюк (Кіровоград) за збірку «Веселка»; Феодосійська спеціалізована школа-інтернат за альманах «Школа у моря» (редактор Валерія Норченко).

Загалом нинішній Всеукраїнський фестиваль української книги в Феодосії для письменників став добрим стимулом у творчих пошуках. Вони, підбиваючи підсумки зробленого, ділилися своїми планами на майбутнє. І пообіцяли до наступного етапу фестивалю підготувати та опублікувати нові книги.

Віктор СТУС

На фото: твори, відібрані журі для участі в літературному конкурсі; поет Станіслав Шевченко (ліворуч) та прозаїк Євген Білоусов звітують про свій творчий доробок; наймолодший учасник фестивалю Дмитро Литвинюк читає свої твори

ТИМ

ЧАСОМ...

НА ВСЮ УКРАЇНУ — МЕНШЕ 10 ТИСЯЧ КНИГАРЕНЬ...

Відповідно до звітів, отриманих від Ради міністрів АРК, обласних та Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, в Україні функціонує 9 тис. 704 об'єкти роздрібно-торгівлі книжковою продукцією, в т. ч. книжкових магазинів — 1 тис. 519 книжкових кіосків та 8 тис. 185 книжкових прилавків. Такі дані оприлюднив на своєму сайті Державний комітет телебачення та радіомовлення України, проаналізувавши стан виконання розпорядження Кабінету Міністрів України «Про вимоги щодо функціонування об'єктів роздрібно-торгівлі книжковою продукцією» у першому півріччі 2013 року.

Загалом упродовж першого півріччя 2013 року кількість об'єктів роздрібно-торгівлі книжковою продукцією в Україні порівняно з другим півріччям 2012 року збільшилась на 579 одиниць (книжкових магазинів збільшилось на 2, а книжкових кіосків і книжкових прилавків — на 577).

Позитивна тенденція до збільшення кількості книжкових магазинів спостерігається у таких регіонах: Кіровоградська (+19), Волинська, Луганська та Миколаївська (+7), Житомирська і Рівненська (+5), Черкаська (+4), Київська (+3), Одеська (+1) області.

Водночас зменшилась кількість книжкових магазинів

за звітний період у Криму (-22), Херсонській (-31), Донецькій, Львівській та Хмельницькій областях (-1). Проте тут зросла кількість книжкових кіосків і книжкових прилавків. Зокрема, в Криму їх збільшилось на 54 одиниці, у Херсонській області — на 245, у Донецькій — на 26, у Хмельницькій — на 13, у Львівській — на 1.

Найкраща загальна картина щодо збільшення кількості об'єктів роздрібно-торгівлі книжковою продукцією у першому півріччі 2013 року спостерігається в Криму (+32), Миколаївській (+215), Херсонській (+214), Донецькій (+25), Тернопільській і Кіровоградській (+18), Хмельницькій (+12), Житомирській (+11), Харківській та Чернігівській (+7), Івано-Франківській і Черкаській (+4), Київській і Одеській (+3), Рівненській (+8), Дніпропетровській та Закарпатській (+2) областях.

Загальна кількість об'єктів роздрібно-торгівлі книжковою продукцією у першому півріччі 2013 року зменшилась у Запорізькій (-6) області та у місті Севастополі (-3). За звітний період кількість об'єктів роздрібно-торгівлі книжковою продукцією у Вінницькій, Полтавській, Сумській, Чернівецькій областях та у місті Києві залишилась без змін.

КОРОЛЬ ТАВРОВСЬКОЇ САМОТИ

СПОГАДИ ПРО ПОЕТА ОЛЕКСАНДРА КОРЖА

(Закінчення. Поч. у № 34)

Коржу ця ідея дуже сподобалася і він до неї відразу пристав. І ось коли я наступного разу прибув до Таврового (восени того ж року), поет дістав з книжкової полиці збірку поезій М. Рильського «Троянди й виноград» з дарчим автографом самого патріарха поезії, де були, між іншим, і такі рядки: «Ваш «Пушкін» мені глибоко припав до серця». Більшої нагороди, — сказав мені Олександр Юхимович, — я і чекати не міг. Справді, прочитавши «Пушкіна», Рильський рекомендував його до видавництва «Радянський письменник». Однак, пройшовши всі «етапи рецензування», рукопис повернувся до автора «на доробку». Отже, і Рильському не пощастило зрушити цю справу з мертвої точки: надто великим злочинцем був О. Корж для радянської системи.

Кілька слів про життя поетове на селі. Взагалі в історії нашої літератури особа О. Коржа видається мені чи не єдиною серед письменників, яка пов'язала своє життя з селом. Я не беру епізодичні випадки, їх було чимало, але мені важко назвати ще бодай одного письменника, який постійно жив на селі. Саме ним був Корж і його досвід підказує, що письменник має жити в місті, якщо не хоче повторити долю Коржа. Основне його заняття — це город, з якого він і жив. «Мій гонорар — картопля», — жартував часто Олександр Юхимович. А коли говорити про пристрасність, то це була риболовля. Плекав також сад.

Дещо про риси характеру. Корж не був людиною простою чи відкритою. Характер у нього був важкий і вживатися з ним було трудно. Кажуть, що перша дружина його дуже швидко залишила, а друга мала з ним чимало проблем. Був він дуже запальним, неспоступливим, самозакоханим і дуже часто не рахувався з позицією свого опонента. Скажу більше: він часом був просто неможливий і надто впертий у стосунках з людьми. Це не була якась принциповість чи позиція, а просто залюбленість у себе і небажання рахуватися з іншими. Він часто вступав зі мною не лише в суперечки, але й у конфлікти, які часом тривали цілими роками. І це при тому, що я був близькою для нього особою, чимало робив для нього як на побутовому, так і на творчому рівнях. Ось лише один конфлікт, який відсунув наші стосунки на цілих три роки. Влітку 1963 року я приїхав на його запрошення до Таврового, де провів кілька днів. Ніщо, здавалось, не повинно було захмарити наші стосунки: ми були раді зустрічі, читали вірші, розповідали один одному чимало історій, зрештою, дискутували в розумних нормах. Але одного дня він зробив усе для того, щоб я швидко зібрав свої речі й виїхав ображеним з Таврового. А сталося ось що. Переглядаючи його невелику, але кошову бібліотеку, я наткнувся випадково на збірку віршів невідомого тоді для мене поета, яка мене безмежно захопила: це був Б.-І. Антонич, про якого ми тоді на Східній Україні нічого не знали. На моє запитання, що це за поет, він мені все розповів. Тоді ж Корж мені

відкрив і ще один «материк» нашої літератури — Євгена Маланюка, про якого я лише чув. Але творів Маланюка я тоді не знав, а тут переді мною справжні розсипи унікальної поезії. Я не втримався перед старим, щоб не попросити цю книжку бодай на два тижні з собою. І яке ж було моє здивування, коли я почув відмову. Тут мій поступливий характер не витримав, і я «вибухнув»: сказав про нього все, що думав. Але він навів мені класичний приклад, коли В. Брюсов відмовив М. Горькому також у книзі, бо є, мовляв, речі, які для людини багато значать. Але я був невблаганний і через кілька хвилин міряв уже свої 9 км на Белгород. Поет тоді мене не зупинив, і наші стосунки обірвалися. Захоплення поезією Антонича у мене було таким сильним, що наступного дня я виїхав до Львова (тільки там можна було знайти твори цього поета!), де Володимир Лучук допоміг мені ознайомитися з віршами Антонича. Але цікава деталь: пам'ятаю добре, що В. Лучуку про свій конфлікт з О. Коржем я не розповідав, але через кілька років, коли я вже жив у Києві, звернув увагу на його публікацію в «Літературній Україні», де йшлося про збірку поезій О. Коржа «Бортъ», яка була конфіскована у Львові поляками. Я відразу ж повідомив про це О. Коржу, який був приємно вражений, здається, листувався з Лучуком і навіть виконав його цікавий портрет. Наша «пауза» тривала аж до мого закінчення університету. Нас примирила наша спільна знайома і весною 1966 року ми зустрілися в Тавровому. Знову все було, як і раніше, ми зуміли забути старі непорозуміння, але знаючи вади Коржа, я намагався їх обминати, не перейматися ними. Він був для мене насамперед поетом і художником, зрештою земляком, з яким я прагнув розділяти його болі й радощі, співчував його сумній долі. У мене боліла за нього душа, і я прагнув хоча б чимось йому зарадити. Але після закінчення мною університету ми знову з ним загубилися, як у лісі. Потім мій переїзд до Києва, який потягнув за собою цілу низку проблем, відсунув наші стосунки на непевний час. І лише влітку 1970 року, під час мого перебування в рідній Черемушній, я згадав про старого й прибув до Таврового. Це була незабутня зустріч: Корж не знав, де мене посадити, намагався бути у всьому особливо коректним, щоб не виїхав у нас знову яких-небудь непорозумінь. Поет радів моїм успіхам у літературі й музикознавстві: особливо схвалював мою роботу над книжками про Олександра Олеся та Майка Йогансена, а також підтримував мій задум щодо створення «Словника співаків України».

Я прожив у О. Коржа кілька днів, які були заповнені численними розмовами, розповідями, прогулянками до лісу тощо. Саме тоді я почав активно агітувати О. Коржа активніше працювати над своїми рукописами, удосконалювати «Пушкіна», готувати «Вибране». І досі пам'ятаю, як проясніло уже старече обличчя поета, як він дякував мені й охоче погоджувався на це. Вирі-

шили ми розпочати з невеликих речей, зокрема з мемуарів, які, можливо, не так впадуть в око нашим властим іщущим. Завдяки поетові Станіславу Шумицькому в Харкові було опубліковано дві речі О. Коржа: «Шубу» (спогад про В. Сосюру) та «Зустрічі з Майком Йогансеном». Ці матеріали мали певний резонанс у Харкові. Але, очевидно, цей резонанс і зупинив подальші публікації, бо вже нічого з Коржевих матеріалів С. Шумицький опублікувати не зміг. Тоді Корж розпочав наполягати на публікації «Пушкіна» в Києві. Я справді взявся за цю справу, але жоден з тодішніх літературних генералів (М. Бажан, Е. Шаблій, В. Козаченко) це не схвалили. Звісно, я заспокоював поета, радив йому не складати зброю, продовжувати роботу над «Вибраним».

Олександр Юхимович просив частіше до нього писати й приїздити. Але не завжди все складалося так, як хотілося, хоча я писав йому часто, постійно інформуючи про кийське літературне життя, надсилав необхідну йому літературу і пресу. У своїх листах він іноді висловлював свої думки про сучасну літературу. Він високо оцінював творчість М. Рильського, М. Бажана, В. Мисика, І. Виргана, а з молодших — І. Драча та Ліни Костенко. Про останню, зокрема, сказав у листі, що вона «володіє поетичною мудрістю далеко більшою, ніж дехто з відомих наших метрів». Не приховую: мою увагу до нього поет дуже цінував. Ось рядки з його листа: «Мушу признатися, що кожен одержуваний від тебе лист розбухує укоренілу мою скепсисдрімоту, і я, збудившись, намагаюся одразу щось діяти — хапаюся за ту чи іншу папку з рукописами або чистим папером». Пригадую, як радів, коли я розшукав у Києві ювілейний збірник «Слово о полку Гореvім», куди Л. Махновець включив і його переспів «Плачу Ярославни». Ось тут чиновники таки не могли доглядіти дитище О. Коржа. Мої листи, а також постійна участь в долі поета часто кидали О. Коржа до творчого виру, і він тонув у «завір'юсі рукописів, задумів і планів», але через недури (тілесні й душевні) та матеріальні нестатки ніяк не міг, як він писав, «виринути на чисте, спокійне плесо». Він кидався в різні боки, не знаючи, за що вхопитися. «Господи, укріпи моє кволе серце, — волав поет в одному з листів, дай пожити ще якийсь час, допоможи дописати «Еще одно последнее сказанье» та виготовити цілий ряд підготовлених гравюр. А тоді вже й на спокій».

До речі, про гравюри. Справді, О. Корж, крім літературної праці, займався ще й образотворчим мистецтвом, зокрема гравюрою. Він показував мені численні заготовки з грушевого дерева, на якому він постійно працював. Він залишив нам унікальні гравюри з циклу «Пушкініана», а також портрети Г. Сковороди, М. Лермонтова, Є. Маланюка, В. Лучука та ін. Пізніше я їх опублікував у його вибраних творах — «Шуміти прошу листя». Знаючи про те, що О. Корж був у контакті з багатьма українськими письменниками, я умовив його написати спогади про деяких з них. Це — В. Сосюра, М. Семенко, В.

Блакитний, Г. Коцюба, М. Йогансен, В. Алешко, які на сьогодні є коштовними перлинами нашої мемуарної літератури.

У своїх листах О. Корж часто висловлював власні думки щодо тодішнього стану нашої літератури, зокрема поезії. Казав, що «тепер з поета можна зробити ніщо, а з ніщо — поета. Скоро, мабуть, поезію віддадуть на забавку школярам, а письменники потурбуються про іншу роботу». Які гіркі і правдиві слова і як вони перегукуються з нашою сучасністю. Куди більшими труднощами для нього, зізнавався він у листі, були душевні травми, адже «від пісні, в якій порушено ритм, годі шукати чаруючої мелодії». Хоча і мав важкий характер, але був дуже вразливою людиною. Досить його було ударити маковим зерном, щоб поет відчув біль у серці. Король тавровської самоти, як він часто себе називав, був відрізаний від українського культурного світу. Він жив фактично безвиїзно в глухому селі серед суржикового населення, не захищений ні від лихої долі, ні від лютих морозів.

Остання наша зустріч відбулася в серпні 1980 року. Поет дуже зрадів моїй появі. Більше часу ми проводили або в його «письмовому кабінеті», або в «галереї» (так він називав невеличке приміщення, яке прибудував до хати). Він не міг не «потягнути» мене до лісу, де ми розкошували всіма чарами Коржевого гаю. Передчуваючи, очевидно, що це наша остання зустріч, поет багато говорив про свою літературну спадщину, особливо про «Пушкіна», просив мене колись видати його твори, якщо для того будуть сприятливі умови. На жаль, я квапився з від'їздом. Він разом з дружиною провів мене до автобуса.

Коли ми прощались, то я побачив його зволені очі, і заспокоїти його було неможливо. Він весь час дякував мені за все те, що я йому робив. Хоча в умовах тоталітарної держави зробити щось добре просто було неможливо. Звісно, ми ще листувалися. Я привітав його з 80-річним ювілеєм, заспокоював, як міг. І раптом листи від нього обірвалися. Я розумів, що з поетом щось трапилось. На жаль, про його смерть, яка сталася 16 квітня 1984 року, мені ніхто не повідомив. Лише пізніше, дізнавшись про його кончину, я відвідав його дружину в Тавровому, яка мені повідомила про обставини його смерті.

Наостанок можу сказати, що я повністю виконав заповіт поета. Я опублікував кілька статей про його життя та творчість. У 1994 році надрукував у журналі «Березіль» велику добірку його віршів зі своєю передмовою, а у 1999 році під час 200-літнього ювілею О. Пушкіна була надрукована з моєю вступною статтею остання глава з поеми «Пушкін» — «Вгору! Вгору!». Крім того, в 2003 році в с. Огульці, в Огульцівській середній школі відбулося святкування 100-літнього ювілею поета. І, нарешті, в 2006 році за моєю редакцією, коментарями та вступною статтею я власним коштом видав вибрані твори поета — «Шуміти прошу листя», в основу яких було покладене «Вибране», підготовлене поетом за життя. І останнім акордом мого шанування славного земляка було видання книги спогадів про О. Коржа — «Поет зболеного серця» (2009). Хай буде тобті земля пером, славний мій земляче!

Іван ЛИСЕНКО,
заслужений діяч мистецтв
України

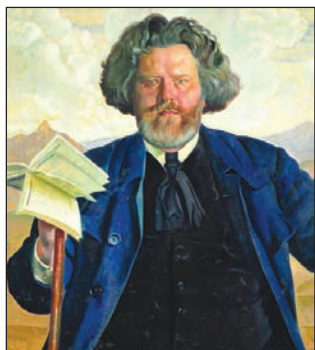
Олександр КОРЖ

ЗИМОВИЙ ПСАЛОМ

Бушуй, метіль, і жалібно ридай —
Ридати буду я разом з тобою.
Бушуй, метіль, гілля перевертай,
Радіти будеш ти разом зі мною.
Старих пісень мені ти заспівай,
І заспіваєм ми удвох нової:
Про злидні, голод
в урожайний рік,
Які створив нам «мудрий» чоловік.
Про болота далекі і канали,
Де тисячами гинув наш народ,
Про ту тайгу, де безвісті конали
Поет, священник,
вчитель, хлібороб...
Та як дівчаток молодих карали,
Щоб не спізнились більше
на завод.
Про все, про все,
без хитрої прикраси, —
І, може, спів наш дійде до Тараса.
І ще складемо пісню найновішу,
Як дьяволи пекельні залюбки
Живих людей палили похутчіше,
Аби брат брату не подав руки.
Як нищили у злобі найлютіший
Культуру, що лишили нам віки.
Про все, про все —
і, може, пісня наша
До внуків дійде, правду перекаже...
Бушуй, зимо,
бушуй над нашим краєм
І чумний дух вивітрий,
слід занось.
О зарости, пустеле, знову гаєм!
Дерзай, Україно, оновись од гроз!
І нашим степом золотим, безкраїм
Хай пройде рідний

польовий Христос,
І Божа Мати буде жать пшеницю,
І сяде голуб воду пить з криниці.
І я, співець безвісний, одпочину
Десь на землі, на полі у вітрів.
Згадаю тих, хто вмер за Україну,
Хто у снігах на самоті дотлів,
Я оспівую рідную билину
І буду щасний,
що в свій творчий спів
Не змушений вкладати
неправди слово,
Що вільний я співати
степ, діброву.
Що вільний я не славить
душогубів,
«Партійну міць»
та іншу підлість там.
Співати вільний, що для мене ламбе,
Але не те, що продикує хам.
Пройду з привітом
повз фабричні труби,
Вклонюся низько
житнім колоскам,
Радий, що можу врешті
пригорнути
До серця слово гнане, не забуде.
Минай, минай,
мариння час проклятий,
У безвість кань, страхітний —
в забуття!
Я відшукаю молодість розп'яту,
Схарчовану на сталінських
крихтах.
В новім саду запахне знову м'ята
І уквітчає стомлене життя.
Нова доба, здолавши жах розбою,
Нас приведе до праці і спокою.
1942, Огульці

У КОКТЕБЕЛІ УРОЧИСТО ВІДЗНАЧАТЬ СТОЛІТТЯ БУДИНКУ ВОЛОШИНА

Б. Кустодієв. Портрет М. Волошина, 1924

Випуск спеціальної монети, виставки і наукові конференції приурочені в Криму до 100-річного ювілею Будинку відомого поета і художника Максиміліана Волошина. Про це повідомляє прес-служба кримського уряду.

У вересні в рамках святкування ювілею планується провести Міжнародний творчий симпозіум «Волошинський вересень» і урочистий вечір. Нині проводиться робота з видання каталогу меморіальної бібліотеки М. Волошина, створення його

електронного аналога, в який уже внесено понад 2 тис. книг. Передано на реставрацію в Національний науково-дослідний реставраційний центр триптих «Яйла. Панно».

Максиміліан Кірієнко-Волошин — російський поет, перекладач, художник-пейзажист, художній і літературний критик. Будинок Волошиних було побудовано в Коктебелі в 1903-1913 роках його матір'ю Оленою Оттобальдівною Волошиною. Тут художник створив безліч акварелей, що склалися в його

«Коктебельську сюїту». У роки Громадянської війни поет намагався стримати ворожнечу, рятуючи у своєму будинку переслідуваних: спершу червоних від білих, потім, після зміни влади, білих від червоних. Лист, надісланий Волошином на захист заарештованого білими Мандельштама, мабуть, врятував того від розстрілу. У 1924 році Волошин перетворює свій будинок у Коктебелі в безкоштовний будинок творчості (згодом — Будинок творчості Літфонду СРЦР).

Будинок Волошина

ВЕРЕСЕНЬ ДО ШКОЛИ З КНИЖКОЮ ІДЕ!

ВЕРЕСЕНЬ

Росами довкола
Бризкає наш день.
Вересень до школи
З книжкою іде.

Зайчик по галяві
Скаче навпрошки.
Сонечко смагляє
Котять хлопчакі.

Вісником упертим
Лине лелеча.
Світиться планета
Юна, як дівча.

Хилить горобина
Грона вогняні.
Мирно голубіє
Глобус у вікні.

Петро
ПЕРЕБИЙНІС

ПЕРШОКЛАСНИКАМ НЕ СТАВИТИМУТЬ ОЦІНОК

Міністерство освіти і науки України рекомендує вчителям не оцінювати балами навчальні досягнення учнів перших класів. Про це повідомив міністр освіти і науки України Дмитро Табачник на засіданні підсумкової колегії МОН.

«Ми запропонували за новим стандартом не тільки не оцінювати досягнення учнів перших класів, а й поширити цю практику на окремі предмети початкової школи, а саме: основи здоров'я, фізична культура, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, «Сходи до інформатики», — зазначив він.

За його словами, побоювання педагогів, що в такому разі діти втрачають стимул до навчання, є даремними. У цьому контексті він як приклад навів досвід Фінляндії, де альтернативною оцінювання у балах у початковій школі є словесне оцінювання. «А у Швеції оцінки взагалі заборонено ставити до восьмого класу», — зауважив міністр.

На його думку, недостатньо успішною була психологічна перебудова вчителів у зв'язку з введенням нового стандарту навчання першокласників. «Найбільше не вдалося нам, мабуть, у сфері психологічної перебудови вчителя, але це треба вивчати у кожній школі окремо. Чому у перших класах продовжують виставляти оцінки всупереч новому стандарту початкової освіти, задавати домашні завдання, і чому у деяких школах дітей у першому класі тримають за партою весь урок?!» — наголосив міністр.

ЯКБИ НЕ В ШКОЛУ — ВЖЕ Й СЛУЖИВ БИ!

Шестирічний Сашко нарешті дочекався, коли підрозділ, яким керує батько, знову виходить на полігон. Ще раніше хлопчина встиг постріляти з кулеметів, автоматів, пістолетів, озброєння БТР і т. д. А цього разу йому вдалося вмовити маму відпустити його з батьком на декілька днів, щоб разом із дорослими вояками ночувати в наметах, з самого ранку підніматися по команді, їсти солдатську кашу, пити чай з польових та гірських трав. «Та їд вже, що з тобою зробиш. Але ось тобі, синочку, книжечка, обов'язково її прочитай, поки будеш на полігоні».

Невдовзі колона військової техніки вирушила з Керчі до Старого Криму на полігон, де підрозділу належало провести декілька навчальних днів. Прибули на місце і відразу почали розташовуватися: поставили намети, організували охорону, розпочали практичні заняття зі стрільби.

Сашко вже бував на полігонах раніше, але цього разу хотів встигнути все: побачити, як стріляють матроси, снайпери, вивіряються приціли, налагоджується зв'язок, як розвідники займаються рукопашним боєм, маскуються, ставлять розтяжки і багато-багато іншого. Тож не дивно, що у шій круговерті забув про обіцянку мамі — прочитати книжку. Але пам'ятав про це тато — командир батальйону. Строгим командирським голосом він нагадав про це сину, але виявилось, що... книжка кудись зникла. Тоді тато, як військова людина, знайшов вихід із ситуації і дав сину почитати... настанову зі стрілецької

справи. І здається, ця книжка Сашкові видалася набагато цікавішою!

Хлопець разом з усіма піднімався за командою, бігав на зарядку, їв із солдатського столу, був присутній на всіх навчальних місцях. Малого Сашка знають всі військовослужбовці підрозділу і ставляться до нього серйозно, бо він теж, як справжній вояк, серйозний, зібраний, дисциплінований, бо ж армія — це вам не дитячий садочок. Пустили його до своєї схованки, яку облаштували у горах, навіть розвідники. Ось тут у хлопця аж загорілися очі: «Це ж як у моїй грі «Сталкер», але набагато крутіше! Все, я не буду більше грати у «Сталкер», у вас цікавіше!».

Під час перебування на полігоні ми з журналістами займалися своїми справами, але не можна було не звернути увагу на цього юного воїна у формі, який ходив з дитячим автоматом за плечима. Він був то на вогневих позиціях, то спостерігав за заряджанням зброї, займався з інструктором рукопашним боєм. Здавалося, що він встигає скрізь. Якби не його вік, то можна було б зробити висновок, що він — повноправний військовослужбовець, як ото були колись, у воєнні часи, сини полків.

Радість і гордість прокидається в душі, коли дивишся на Сашка та його батька. І є велика надія і впевненість, що й через багато-багато років будуть у нашому війську ось такі захисники, для яких військова справа буде дійсно справою життя.

Леонід МАТЮХІН

Павло ГЛАЗОВИЙ

«ШКОЛЯРИКАМ. ГУМОРЕСКИ. БАЄЧКИ»

ЧУДНИЙ ШКОЛЯР

Двох онуків дід старий
Посадив на руки,
Та й розказує казки...
Слухають онуки.
Раптом меншенький спитав:
— А скажіть, дідусю,
Ви ходили в перший клас?
— Та ходив, Павлусю.
— От був номер! — малюки
Сміхом залилися, —
Як до школи Ви прийшли
З бородою й лисі!

МУЧЕНИК НАУКИ

Повернувся першокласник
Із занять додому.
Ніс в чорнилі, мов мазнулі
Квачиком по ньому.
— Що з тобою, мій синочку?
— Засміялась мати. —
Та невже ти в школі носом
Учишся писати?
— Смійся, смійся, —
каже хлопчик.
Зараз ти заплачеш,
Коли двійку у моєму
Зошиті побачиш.

БУЙНІ ПРЕДКИ

Вдарив батько спересердя
Хлопчика малого.
Той поплакав, переплакав
Та й питає в нього:
— Тебе, татку, бив твій татко?
— Бив, та ще й немало.
— Ну, а татка твого били?
— Теж перепадало.
І сказало хлопченятко,
Заломивши ручки:
— Тепер ясно, звідки в тебе
Хуліганські штучки.

ГУСЯЧЕ ПЕРО

Діда Ялисея
Запитав хлопчак:
— Поясни, будь ласка,
Чом це воно так?
Бачив я в музеї
Пушкіна портрет:
Білою пір'їною
Пише щось поет.
Через це я й думаю:
А чому ж тепер
У поетів гусячих
Не буває пер?
— Пір'я всім

не вистачить, —
Мовив Ялисей, —
Бо тепер писателів
Більше, ніж гусей.

НАЙВИЩА НАГОРОДА

В школі хлопчик ясноокий
Ручку підійма:
— Чом в Шевченка
у Тараса
Орденів нема?
Вчитель мовив:
— Як поета
Полюбив народ,
То йому уже не треба
Інших нагород.

НАМОРДНИК

Третій рік в селі будують
Школу невелику.
Там не стільки того діла,
Скільки мату й крику.
Бігли мимо школярчата.
— А скажіть, будь ласка, —
Запитали виконроба, —
Навіщо вам каска?
— Щоб не грюкнуло по лобі
Цеглою твердою.
— А навіщо вам реміничок —
Той, під бородою?
— Це щоб каска не спадала. —
Діти засміялись:
— А ми думали для того,
Щоб не матюкались...

ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Вихвалюється у сквері
Чадом своїм тато:
— Ще й п'яти немає років,
А почав читати!
— Юринда, —

промовив дядько,
Схожий на барило. —
Забивають баки змалку,
То й росте дурило.
Що ви крутите носами?
Раз кажу, то знаю.
Я з п'яти писав навчився,
З чотирьох читаю.

ДАМОЧКА-КИЯНОЧКА

До крамниці дамочка
Увійшла з дитям.
— Купі книжку, мамочка,

Вон ана, вон там...
Дама здивувалася:
— Ету книжку хошь?
Ето ж на українском,
Что ти в ней поймощь?
Кніжкі, моя дечотка,
Нада панімать,
А на етой запросто
І язык сломать.
А пізніш та дамочка
В булочну зайшла.
— Купі, мама, хлебушек! —
Мовила мала.
Мама не сказала їй:
— Хлебушек ти хошь?
Ето же українській,
Разве он харош?
Ні, тривоги в дамочки
У душі нема,
Що дитя об «хлебушек»
Языка злама.

ПЕРШИЙ ЛИСТ

Петя Коржик,
той, що ходить
До другого класу,
Листа в село накарлякав
Дядькові Панасу:
«Добрий день вам,
Дядьку й тітко!
Я ходжу до школи
І чув, що ви на тім тижні
Свиню закололи.
Ми вас просимо у гості —
Татко, я і мати,
І всі разом на вокзалі
Будем зустрічати.
Я вас перший на пероні
Між людьми побачу:
Держіть в руках
банку смальцю
І ногу свинячу».

ГЕНІАЛЬНЕ ДИТЯ

В мамі є синок маленький,
Ростом — мамі до колін.
Мама певна, що талантів
Більш нема таких, як він.
Син наївся мухоморів,
Промивали живота,
А матуся всім говорить:
— Грибоедов вироста!

РОМАНТИКИ

Гарну книжечку нову
Читають хлоп'ята.
— Що це значить
романтизм? —

Питають у тата.
— О, знайшли
про що питать! —
Блимнув той сідлоба.
— Це коли кістки болять.
Є така хвороба...

БРУДОВАНИЙ ФИЛИМОН

— Чуєш, тату, — син питає,
— Що таке хамелеон?
— Знав колись, тепер не знаю,
— Каже Филімон.
— Чуєш, тату, ще питаю.
Що таке аукціон?
— Та забув уже, не знаю, —
Каже Филімон.
Мати сердиться на сина:
— Все питання задаєш.
Батьку навіть у неділю
Відпочити не даєш!
Филімон крутнувся на місці
Та на жінку оком блим:
— Хай пита, чого не знає,
А то виросте дурним.

Книга Павла Глазового
«Школярікам. Гуморески.
Баєчки», з якою веселіше й
легше вчитися, є в редакції
«КС». Звертайтеся!

ЯК У ЗАВ'ЯЗАНОМУ МІШКУ...

(Закінчення. Поч. у № 33-34)
Міністр сільськогосподарства могутньої держави США сам за кермом свого комбайна на своєму полі збирає кукурудзу. Ніякісінської охорони! А навіщо? Він же своєму народові зла не чинить. Один з наших міністрів від сміливої української дівчини отримує по пиці букетом квітів. Тому у нього і в усіх інших керманців — численна охорона, яка кукурудзу не садить, не збирає, а сито паразитує. Звичайно, якщо ти твердиш, що українська нація тупа, бо вона не дала людству таких геніїв, як у росіян, Толстого, Достоєвського, Пушкіна, то від неї треба охоронятися...

350 років імперія збирала з України податки і за українські гроші плекала російську мову, культуру, сито годувала творчий прошарок російської нації. В умовах неволі, гніту, кріпацтва, заборони циркулярями, указами царів усього українського Україна дала світові Сковороду, Шевченка, Франка, Лесю Українку. Українська нація проклала людству дорогу в космос завдяки розуму українців Кибальчича, Кондратюка, Корольова, Глушка. Віддаємо честь США, які визнали, що висадилися вони на Місяці за схемою, розробленою українцем Кондратюком. Чому цих фактів не хоче бачити наш чиновник? Він — ворог усього українського: закриває українськомовні школи, пхає свого носа у спотворену різними окупантами історію України, знахабнів до того, що оголосив конкурс «Лукомор'є» на найкраще знання російської мови не в Росії, а в Україні... Без сумніву, розумний, хитрий, підступний, нещадний, втерезий, стриманий — своїми діями він успішно відволікає на себе увагу українців, яких вже 22 роки дурять. Як громовідвід, він приймає на себе люті обкрадених українців, аби вони не спрямували прискіпливий погляд у бік скороспілих олігархів-мільярдів і мільйонерів, котрі привласнили, прихватували, вкрали багатства України, накопичивши працею кількох поколінь українців...

Село Марківка (Вінниччина) відоме українцям тим, що неподалік нього глухої ночі 23 січня 1921 року чекіст-комуніст пострілом у груди розстріляв композитора Миколу Леонтовича, коли він гостював у свого батька Дмитра. Полями, навпростець, через ліс ходив композитор у село Стражгород до священника Танашевича, сестра якого Ольга писала лібрето до опери Леонтовича «На русалчин Великдень». По дорозі до Стражгорода піднімався на високу стрімку могилу. Можливо, там він черпав натхнення для обробки українських народних пісень.

Ой, у полі висока могила, Там дівчина вечеря варила, До вечери стиха говорила...

Могила, на яку піднімався Микола Леонтович, — з боку Марківки, до півсотно метрів від старовинного Івангородського шляху. Ближче до райцентру Теплик височіють ще дві могили, але нижчі. Більш ніж чотириста років тому на полі між Марківкою і Тепликом точилась крива битва між українцями, з боку Марківки, і турками, з боку Теплика. Рубались у пень, але подолати одне одного не подужали. Загін козаків у чотириста шабель обійшов ліс в кінці Стражгорода, Білоу греблю переправився на правий берег струмка, через урочище Лісок зайшов у тил турків і атакою врубався у тили. Турки не витримали подвійного удару і відступили до села Залужжя, на Мучулки, на Соболювку. Від села Марківка над Івангородським шляхом склали тіла вбитих українців, наси-

пали високу могилу. Тіла вбитих турків склали на дві купи і насипали дві могили. Поранили турків українці не добивали, а лікували і потім женили їх на своїх дочках. З тих давніх часів у Марківці, в Теплику, по селах Уманського полку з'явилися прізвиська Турчак, Турченко, Турчанський. Ліс біля турецьких могил має назву Турчин.

У свої одинадцять літ я пас корів біля турецьких могил. Восени 1938 року була перша спроба розорати степові могили, де поховані турки. Трактор «ХТЗ», колісний, зі шпорами, добрався до середини могили і перевернувся. Весною 1953 року турецькі могили розорали гусеничним трактором «СХТЗ-НАТИ». Операцією топтання трактором по кістках турків керував голова селищної ради Теплика Єфим Рохштейн. На козацьку могилу з боку від села Марківка гусеничний трактор піднявся не міг. Зігнали колгоспників із заступами, могилу розкопали і потім розорали. Навіщо це зробили? Показуючи ці три могили, українці мали право сказати: «Ця земля полита кров'ю українців, належить українцям, українці є господарями української землі. Інші національності в Україні мають шанувати державу, у якій живуть, зобов'язані вчити українську мову, дотримуватись українських звичаїв, платити податки або йти геть». Але чому зайді і далі творять на нашій землі свою чорну справу: відбирають в українців історичну пам'ять, формують у українців іванів без роду, без племені, роблять їх бидлом, яким легко маніпулювати, яких легко обкрадати та утримувати на найнижчих в Європі пенсіях і зарплатах, розганяти по світу і знищувати?

Ще кілька років тепличани будуть плугами виорювати із могил українські і турецькі кістки. Жахливіший вандалізм важко придумати. Три одиниці техніки: трактор з плугом, бульдозер, екскаватор з ковшем та тисяч сто гривень — і пам'ятки історії, три могили під лісом Турчин можна реставрувати. Чому за 22 роки незалежності України могили нашої слави не реставровані, чому зруйнована частина України не вчила українську мову, яка свого часу була основою для мови російської і тому дуже близька? А тому, що Україна з-під московської окупації потрапила під гнітючу окупацію зрадників української нації.

«Націоналістичний» означає — український, «національний» означає — державний. Перший державний телеканал, як і більшість телеканалів України з їхніми шоу, серіалами, голими жінками, виконують головну справу: аби українці у шось занурилися, не озирались і не ставили неприємних для олігархів запитань, хоча б таких: яким чином в Україні за дуже короткий історичний період сформувалося вісімнадцять мільярдів, котрі за сумою капіталу перевершили мільярдів США? Там десятком поколінь трудилися сотнями років, накопичуючи капітал, аби стати мільярдерами. А у нас?

25 років я працював рядовим інженером в Уманській «Райсільгосптехніці». Склад «Райсільгосптехніки» пропускав через себе для колгоспів усе, що випускала промисловість СРСР. Завідувач складу Микола Старченко розпоряджався складом десятки років.

Приходить у склад районний прокурор і бере безоплатно все, що йому потрібно і скільки потрібно: мило, різні фарби, зубила, напилники, електролампочки, козушок... Приходить районний суддя — «пасеться», як у власній коморі.

В. К. Білоус (фото 1972 року)

Водій першого секретаря РК КП пакує різним товаром автомобіль. Голова Черкаської «Облсільгосптехніки» М. Л. Іванченко особисто пакує автомобіль дефіцитом: холодильник, електродрелі, радіола, ковдри, козушки (що, між іншим, мали надійти дояркам, чого вони і не бачили). Щорічна ревізія на складі документально свідчила, що нестачі товару немає. У 1981 році випливає така нестача в 250 000 карбованців. Райком КПУ викликає голів колгоспів і суму в 150 000 розподіляє по колгоспах, де «гасять» нестачу. За тодішніми цінами автомобіль «Москвич» коштував 5 500 карбованців. 100 000 карбованців «вішають» на М. М. Старченка. Той самий районний прокурор, що «пася» на складі, просить у суду для Старченка 12 років ув'язнення. Той самий суддя засуджує Старченка до 10 років позбавлення волі у таборак суворого режиму. Через рік РК КПУ, райвиконком, прокуратура і суд звертаються до Президії ВР СРСР, аби М. М. Старченка достроково звільнили як інваліда війни. Звільнили і навіть відновили членство у КППС.

База райміськпостачання збудована вздовж залізничної колії станції Умань. Завідує нею член КППС Самуїл Йосипович Грановський. Там різний товар. Одного разу після півночі база запалала яскравим полум'ям. Її директором після пожежі став директор міжайбази Уманського, Хрестинівського, Монастирищенського, Маньківського, Тальнівського районів. Крадеш — шедро ділиш зі своїм начальством...

Прем'єр-міністр України М. Азаров запевнив, що всі інваліди війни отримають квартири. Вдумайтесь! Через майже 70 років після війни учасники бойових дій проти гітлеризму, навіть інваліди, все ще у черзі на квартиру. У той час, як була Постанова ЦК КППС за Микити Хрущова: зі ста новозбудованих квартир — 10 виділяти учасникам війни проти нацистів. Виділяли... і продавали «наліво» за добрі гроші. Перший секретар МК КПУ міста Умань Валентина Артох спіймалася на продажі квартир, призначених інвалідам війни, грошовитим уманцям. Запахло смаленим. Перший секретар Черкаського обкому КППС Андреев сказав: «Такими кадрами не розкидаються!» — і призначив Артох головою обласної організації соціального захисту громадян. Кинули шукати воду. Тож в Умані і районі було продано «наліво» ще й 75 «Запорожців», призначених інвалідам війни. Розперезався у крадіжках державної власності голова Черкаської «Облсільгосптехніки» М. Іванченко. Прокуратура постукала у його двері. Голова «Союзсільгосптехніки» Єжевський сказав: «Такими кадрами не розкидаються!» — і призначив Магнія Лукія Іванченка головою «Сільгосптехніки» Казахстану. Підвищив із області на республіку. Крадеш — ділиш шедро зі своїм начальством. Отака мораль.

20 липня 1989 року я відправив листа на 18 сторінках з детальним описом розкрадання народного добра деградованими керівниками-комуністами на адресу Івана Драча, Бориса Олійника і Леоніда Кравчука із засторогою: якщо не взяти ситуацію під жорсткий контроль,

то керівні комуністи обдеруть Україну до нитки. Чому написав двом поетам? Злодій, крадій з поетом несумісні. Відомо було багатьом, що перший секретар райкому, міськкому, обкому КППС — це перший злодій, хабарник. Другі секретарі відповідали за ідеологію — за пропаганду і агітацію, і начебто не були дуже корумпованими. Брежнев крав і за накрадене колекціонував не поштові марки, а легкові автомобілі з усього світу. Його дочка купалась у діамантах. Ідеолог комунізму Сулов не крав. На мою думку, зразка 1989 року завідувач відділу ідеології ЦК КПУ Леонід Кравчук теж не крав. Крім того, важко знайти людину зовні симпатичнішу, привабливішу, ніж Л. М. Кравчук. Тому йому як порядній людині адресував свого листа. У закутки душі не зазираєш!

Як засновник гілки НРУ в місті Умань я був делегатом Установчого з'їзду НРУ, що відбувався 8-10 вересня 1989 року. Цікаво, що Павла Поповича, українця, другого у світі космонавта, на з'їзд не пустили. Мабуть, тому, що був у формі генерала. Але без проблем пустили на засідання з'їзду другого секретаря ЦК КПУ Єльченка та ідеолога КПУ Кравчука.

Установчий з'їзд НРУ обідав на зібрані у делегатів кошти: скибочка хліба, кружальце пересохлої ковбаси, чай без цукру. Л. М. Кравчук приходив на з'їзд НРУ раніше всіх, покидав з'їзд останнім і був для делегатів дуже доступний. Чому? Оцінював, вивчав можливість використання суспільного націоналістичного підйому. Я стояв із делегатом В. І. Куличем посеред довгої черги по обід, побачив, що Л. М. Кравчук став у хвіст черги, і гукнув: «Леоніде Макаровичу! Ідіть до нас. Ми для вас зайняли чергу». Познайомились. Я поцікавився долею свого листа про можливе розкрадання начальством багатств українського народу. «Ви знаєте, я отримую шоденно мішок листів. Де це я візьму час їх читати? Я їх палю і ваш лист спалив». Це було сказано так швидко, таким голосом, з таким виразом очей, що я його трохи не обняв. Лукавив Л. Кравчук. Все прочитав!

Президент України Віктор Ющенко відвідав Естонію і сказав: «Нам, українцям, слід розбудувати нашу державу за естонським прикладом». Що вкрай необхідного для відродження не нащепленої, як Україна, а держави естонської, національної, зробив народний рух естонців?

На рік виходу Естонії з імперії СРСР чисельність її населення складала близько півтора мільйона: 48 відсотків естонців і 52 відсотки російськомовних громадян. Рух естонців, схожий на український НРУ, постановив видавати нові паспорти лише тим громадянам, які вільно володіють естонською мовою. Паспорт громадянина Естонії давав право обирати всі три гілки влади і бути обраними. Наслідок: демократія лише для естонців. Президент, Кабмін, Верховна Рада — вся влада Естонії — естонська. Естонці одне одного не обкрадають. Естонська мова має не шість відмінків, а дванадцять. Мовний бар'єр між українською мовою і російською — прозоре скло, мовний бар'єр між естонською мовою і російською — китайська стіна.

Естонська влада організувала для російськомовних вечірні курси вивчення естонської мови. Моїй родичці Олі (інженер, Київський політех) поставили ультиматум: або вчеш естонську мову, або звільняйся з роботи. Три категорії знань естонської мови, екзамени приймають вчителі. Четверту категорію (вільно розмовляти, писати, вести інженерну документацію) приймає державна комісія. Після успішного складання екзаменів грамоту повноправного громадянина Естонії підписує, особисто вручає, тисне руку, поздоровляє сам президент Естонії. Ну і що? А те, що Оля на своїх двох школярчик стала отримувати від держави допомогу по 70 доларів щомісячно на дитину. На довготерміновий кредит купила дачу: 12 соток обробленої землі, будиночок

з каналізацією, газом, освітленням і теплою. Має зелень до столу цілий рік. В кредит придбала для сім'ї автомобіль. Естонія виконала всі вимоги ЄС. Потік іноземних товарів вільний. На прилавку — шпроти російські, латвійські, фінські, але купують лише естонські, аби дати заробіток естонським рибалкам. Купують лише естонське, аби не були безробітними естонські робітники і мали гроші естонські селяни. Діє естонська солідарність. На квартиру брати сторонніх забронено. Якщо приїжджають родичі, слід повідомити поліцію і сусідів — на скільки днів. Готель напівзаселений, — а для світових авантюристів місця немає. Поткнувся до Естонії авантюрист Сандей Аделаджа, переспав біля каналізаційного люка і подався в Україну дурити толерантних киян. Поліція Естонії нечисленна. Кожен естонець слідкує за дотриманням прийнятих правил співіснування, тобто є союзником поліції. Естонська поліція захищає естонців від бандитів, крадів, аферистів, а міліція України захищає мільярдів-крадів, аферистів, мажорів, шахраїв, українофобів від гніву обкрадених українців. Маленька Естонія не боїться могутнього монстра, «сборирателя земель» (чужих), яким була і є царсько-вождівсько-путінська Росія. Держава естонців прикрилася «парасолькою» НАТО. А це — США і Європа.

Де ми, українці, прогавили момент становлення держави Україна для українців, як Естонія — для естонців. Польща — для поляків чи Японія — для японців? Чому держава українців Україна з-під російської окупації потрапила під окупацію нащеплену, яких в Україні не більше 10 відсотків? Чому совдепська колоніальна адміністрація України, ота чиновнича братія від голови сільради, райвиконкому, міськвиконкому, облвиконкому до міністрів, не була позбавлена влади, тієї влади над українцями, яку їм дала колишня імперія? Навпаки, колоніальна чиновницька вертикаль влади зміцнилась за рахунок чільних компартійних секретарів КПУ, яку свого часу було заборонено.

Повернемося до вересня 1989 року на засіданні Установчого з'їзду НРУ. Розбещений цеківськими делекатесами Леонід Кравчук героїчно жував кружальце пересохлої ковбаси і збирав інформацію. Перед обідом розлучені делегати зігнали з трибуни другого секретаря ЦК КПУ Єльченка, який закликав зміцнювати СРСР. Я спитав Леоніда Макаровича, чи має він намір поступити на цьому з'їзді. Голосочком покірної невістки, яка для свекрухи складала дулю під коліном, Кравчук відповів: «Якщо мені дозволять, то виступлю». Два рази з трибуни з'їзду НРУ виступив Леонід Кравчук під бурхливій оплески делегатів з'їзду. Леонід Кравчук «залип на своїй голові косу по-українськи», у виступі використав бандерівське гасло — на 12 років раніше, ніж це зробила Юлія Тимошенко.

18 гривневих мільярдів в Україні — скільки серед них українців? Хто замовив і відлив із чистого золота семисівнічний вагою у 80 кілограмів і подарував його «землі обітованій»? На яких копальнях царя Соломона він здирав на своїх колінах шкіру, натер криваві мозолі на руках від кайла, добуваючи золото? Вкрай необхідно патріотичним українським ЗМІ витягувати із тіні на сонце мільярдів, аби знати, хто вони, де заготовлені для втечі закордонні «хатинки», де вкрали, скільки вкрали, куди сховали, скільки їх стало недоторканими депутатами Верховної Ради України? Всім українцям слід думати, яким чином відлучити цих олігархів від української цицьки. А на противагу лівій КПУ необхідно створити праву Українську національну партію, яка єдина спроможна захистити українську націю від смертельних ворогів.

Українці нікого не чапають, а спасають себе від погібелі на своїй, обжитій сотнею поколінь землі, і у боротьбі за своє існування мають право на рішучі дії. Бу питання стоїть руба — бути нам, українцям, у цьому світі, чи не бути...

Василь БІЛОУС

м. Умань

ПРО АВТОРА. За протести проти русифікації України наш читач Василь Кузьмович Білоус у вересні 1972 року був арештований Черкаською обласною прокуратурою і засуджений обласним судом за ст. 187-1 КК УРСР («поширювання завідомо неправдивих вигадок, що порочать радянський державний і суспільний лад»).

Василь Кузьмович надіслав до редакції спогади про своє многотрудне життя — як проєкцію на життя сучасне. Із тисяч мільйонів таких ниточок-життів збірає доля нашої Вітчизни. Як же жити, «рости і діяти нам треба», щоб радісною, світлою, високою була наша Українська Доля? До роздумів над цим і закликають спогади В. К. Білоуса.

РОЗДУМИ КОМАНДУВАЧА ФЛОТУ

До Дня незалежності України колишній заступник міністра оборони — командувач Військово-Морських Сил України (1993-1996 рр.) віце-адмірал Володимир Безкоровайний зробив гідний подарунок Україні і військовим морякам — у видавничстві газети «Флот України» видав книгу «Військово-Морські Сили України: минуле та майбутнє. Роздуми командувача флоту», яку давно чекали як військові, так і багато політиків, дипломатів, науковців і військових аналітиків.

Володимир Безкоровайний добре відомий в Україні та за її межами не тільки, як військовий діяч — командувач флоту України, але й як військовий науковець, аналітик і публіцист. Він насправді є найталановитішим адміралом сучасної України, видатним науковцем (член-кореспондент Академії наук України), теоретиком і організатором військово-морської справи України, підтвердженням чому і є його книга. Прибув Володимир Безкоровайний в Україну за покликом рідної землі і серця вже сформованим флотоводцем з посади командира наймогутнішої в колишньому СРСР 3-ї флотилії ракетних підводних крейсерів стратегічного призначення (РПКСП) Північного флоту, пройшовши на Північному

флоті всі щаблі службового зростання від лейтенанта до віце-адмірала. Тому й роздуми свої починає з часу командування дивізією РПКСП, аналізуючи ситуацію розвалу флоту і СРСР з позиції флотоводця, у підпорядкуванні якого у той час були сотні ядерних стратегічних балістичних ракет. Далі розповідь йде про шлях повернення на Батьківщину і про непрості роки відродження, становлення і розвитку національного флоту, левову частку книги присвячено розподілу Чорноморського флоту колишнього СРСР, переговорного процесу України з Російською Федерацією, учасником яких автор був безпосередньо. Тут читач ознайомлюється з подіями, як говориться, з перших уст. Особливо цінними не лише для військових моряків, але й для військових істориків стануть спогади командувача про підготовку перших оперативних-тактичних навчань «Море-96» та першого трансатлантичного походу загону кораблів ВМС України до США в 1996 році, коли світу було заявлено про остаточне сформування українського військового флоту як виду Збройних Сил України. Завершується книга роздумами віце-адмірала про розвиток військового мистецтва Військово-Морських Сил України в нових умовах, про значення флоту для держави, що стане особливо цінним матеріалом для сучасних політиків, державних діячів, адміралів і командирів українського флоту.

Свою працю адмірал присвятив «Особовому складу Військово-Морських Сил України, патріотизм якого забезпечив збереження територіальної цілісності і відновлення статусу України як морської держави». Яка праця і скільки втраченого здоров'я стоїть за реалізацією наведених вище слів присвячення знають віце-адмірал і всі ті офіцери, що служили під його керівництвом і досягли під його командуванням того, що зветься національні Військово-Морські Сили України.

Вірно написав видавець у передмові, що Військово-Морським Си-

лам України пощастило, що у найскладніші часи їхнього будівництва їх очолював віце-адмірал Володимир Безкоровайний. І він увійшов у вітчизняну військову історію як адмірал, що створив вітчизняний флот, вивів його в море і в океан, продемонструвавши світу Україну морською державою.

Володимир Герасимович про це не пише, але він як прийшов до Збройних Сил України віце-адміралом, так у цьому званні і звільнився в запас. Без державних нагород. Бо багатьом на Банковій і на Повітрянофлотському проспекті успіхи адмірала у розбудові військового сегмента держави явно йшли наперекір їхнім особистим устремлінням. Але головну справу свого життя віце-адмірал Безкоровайний таки довів до логічного кінця. А тепер ще й документально засвідчив пройдений шлях флотоводця незалежної України. Це стало його черговою перемогою.

Прикро, що за станом здоров'я віце-адмірал Володимир Безкоровайний не зміг провести презентацію своєї книги в Севастополі, яка планувалася на 25 серпня. Однак не втрачаємо надії на покращення самопочуття адмірала і проведення такої презентації в Києві. Тож побажаємо Володимирі Герасимовичу флотського здоров'я і нових творчих здобутків у такій важливій для країни справі, як зміцнення її обороноздатності.

Мирослав МАМЧАК

НОВІ ВИДАННЯ «ХОЛОДНОГО ЯРУ»

21 серпня 2013 р. у Національному музеї Тараса Шевченка презентовано репринтне перевидання маловідомого видання 1912 року «Історії України-Русі» Миколи Аркаса та фотоальбом про вшанування холодноярських героїв «Свято, що кличе до бою».

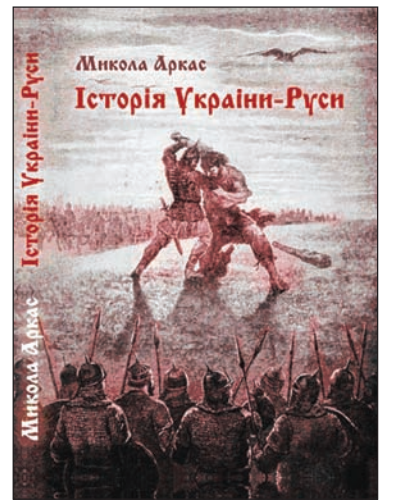
Участь у презентації взяли упорядник книг Роман Коваль, ініціатор перевидання «Історії України-Русі» Степан Нагірний, журналістка радіо «Промінь» Ірина Плехова та народний депутат України Юрій Сиротюк, меценат одного з видань.

Євген Стеблівський з Одеси представив свою книжку про повстанський рух на Черкащині «Звенигора», а Володимир Білінський, автор книжок «Країна Моксель» і «Москва ординська», розповів про значення Миколи Аркаса в самоусвідомленні українського народу. «В час, коли про нас говорили лише, як про малоросів і хохлів, — сказав Володимир Білінський, — Аркас і Яворницький буквально прокричали, що Україна є і має свою велику історію».

На презентації пролунало чимало гайдамацьких, повстанських і стрі-

лецьких пісень, які виконав кобзар з Черкащини Михайло Коваль та дует у складі Гриця Лук'яненко та Володимира Самаїди, а кобзар Тарас Силенко заспівав пісню про Русь — «Ой світло світла, еси, ти, земле дровноруська».

Нові книжки викликали значний інтерес киян та гостей столиці — був аншлаг.

Степан Нагірний та Роман Коваль (Світлина Дмитра Колоші)

Передплачуйте «Незбориму націю» — газету Історичного клубу «Холодний Яр». Її редактором є Роман Коваль — дослідник визвольної боротьби українців за свою державу у І-й половині ХХ століття.

Газета виходить 1 раз на місяць. Ціна — 17,34 грн. на рік.

Передплатний індекс 33545. Передплачуй «Незбориму націю» і для своїх друзів та рідних — допоможи їм пізнати історію боротьби українців за свою свободу.

Газета «Незборима нація» в Інтернеті <http://nezboryma-naciya.org.ua/>

СВІТ ОЧИМА ІСТОРИКА

Без минулого немає майбутнього. Минуле треба не тільки пам'ятати, але й вивчати. З цією метою в бібліотеці ім. Л. Толстого (в рамках конкурсу «Народи Крима: круг наш невеличкий» і до Дня незалежності України) організована виставка-персоналія «Андрій Іванець: світ очима історика».

Виставка містить як історичні праці кримського історика А. В. Іванця, так і рецензії наших сучасників на роботи автора.

Однією «білою плямою» в історії стало менше після видання книжки «Кримська проблема в діяльності УНР періоду Директорії (кінець

1918-1920 рр.), яку А. Іванець презентував у День пам'яті героїв Крут.

Андрій Валерійович Іванець — історик, політичний аналітик, журналіст та медіа-експерт. Народився в 1974 році у Криму. Історичні статті оприлюднював у часописах «Український історичний журнал», «Українознавство», «Пам'ять століть», «Історическое наследие Крыма»,

«Урядовий кур'єр», «Кримська світлиця», «Вісник», «Думка» тощо. У 2003 році став лауреатом міжнародного журналістського конкурсу «Срібне перо». Член Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, учасник кримської групи «Діалог істориків», є активним читачем та почитателем бібліотеки ім. Л. Толстого. Бібліотека запрошує відві-

дати персональну виставку Андрія Іванця не тільки істориків та студентів, але й людей, небайдужих до історії рідного краю. Виставка триватиме до 1 жовтня за адресою: вулиця Крейзера, 14, бібліотека ім. Л. Толстого, Українсько-канадський відділ (м. Сімферополь).

Любов ТАРАХТІЙ,
завідувач бібліотеки-філії
№ 9 ім. Л. Толстого

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СЕРПЕНЬ

30

1673 р. — почався похід Івана Сірка на Крим.

1903 р. — у Полтаві відкрито пам'ятник Івану Котляревському.

1920 р. — у Празі утворено Українську військову організацію на чолі з Євгеном Коновальцем.

1941 р. — у Львові почав діяти Український Червоний Хрест.

1991 р. — голова Президії Верховної Ради України Леонід Кравчук підписав документи про припинення діяльності, а потім і заборону Комуністичної партії України.

Народилися:

1841 р. — Михайло Драгоманов, видатний український історик і громадський діяч.

1883 р. — Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму.

1926 р. — Микола Ляхович, український історик, діяч освіти і науки, дослідник історії Румунії, міжнародного робітничого руху, зовнішньої політики країн Південно-Східної Європи, доктор історичних наук, професор.

2006 р. — помер Олександр Руденко-Десняк, український і російський журналіст, громадський діяч.

31

День авіації України.

1989 р. — помер Степан Кожум'як, український інженер-мостобудівник, автошляховик; публіцист,

літературознавець, мовознавець; громадський діяч, активний учасник дисидентського руху опору, борець за культурно-духовні та політичні права українського народу.

ВЕРЕСЕНЬ

1

День знань.

День підприємця України.

1819 р. — вперше поставлено на сцені Полтавського театру п'єсу Івана Котляревського «Наталка Полтавка».

1939 р. — розпочалася Друга світова війна.

1925 р. — народився Ігор Юхновський, український фізик-теоретик, народний депутат України кількох скликань. З 2006 р. — в. о. голови Українського інституту національної пам'яті. Доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАН України.

1867 р. — помер Опанас Маркевич, український фольклорист, народознавець, етнограф, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського братства, чоловік М. Вілінської (Марка Вовчка).

2

911 р. — укладено мирний договір між Візантією та князем Олегом.

2-9 вересня 1621 р. — Петро Конашевич-Сагайдачний розбив турків.

1657 р. — Івана Виговського обрано Гетьманом України.

1794 р. — указом Катерини II селищу Хаджибей надано статус міста, в 1795 р. було перейменовано на Одесу. Історія міста добре відома тільки з 1415 року як міста Хаджибей, хоча на території нинішньої Одеси люди почали селитися ще в античні часи. Нова назва довго не приживалася і люди, як і раніше, називали Одесу Хаджибей. Тому для кращого засвоєння населенням нової назви влада застосувала такий метод. На всіх міських заставах козаки питали селян: «Куди їдете?» і якщо слідувала відповідь «до Хаджибею», що людину просто поролі. Метод виявився дієвим і незабаром уже всі іменували місто Одесою.

1831 р. — вийшла друком перша частина «Вечорів на хуторі біля Диканьки» Миколи Гоголя.

1990 р. — в Українській РСР відбулися мітинги проти підписання нового союзного договору.

2-16 вересня 1996 року в Україні була проведена грошова реформа. В обіг введено національну валюту України гривню та її соту частку — копійку.

Народилися:

1811 р. — Іван Вагилевич, поет і фольклорист, член «Руської трійці».

1908 р. — Валентин Глушко, український конструктор багаторазового ракетно-космічного комплексу «Енергія»-«Буран».

1970 р. — помер Василь Сухом-

лінський, український педагог-новатор.

3

1915 р. — в армії Австро-Угорщини сформовано полк українських січових стрільців.

1973 р. — у Києві відкрито пам'ятник Лесі Українці.

1993 р. — у Масандрі президенти Росії та України Борис Єльцин і Леонід Кравчук підписали протокол про урегулювання конфлікту навколо Чорноморського флоту.

1804 р. — народився Михайло Максимович, український вчений-енциклопедист, історик, філолог, етнограф, ботанік, поет зі старшинського козацького роду на Полтавщині, перший ректор Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

4

1919 р. — уряд УНР звернувся з нотою «До держав світу», в якій висловив протест проти захоплення Києва денікінськими військами.

1928 р. — Рада народних комісарів УРСР затвердила новий український правопис («скрипниківський»), який діяв до 1933 р.

1965 р. — у київському кінотеатрі «Україна» під час прем'єри фільму «Тіні забутих предків» відбувся мітинг протесту проти нової хвилі політичних репресій серед української інтелігенції. З різкою критикою арештів серед інтелігенції, які відбулися влітку 1965 року, виступили Іван Дзюба, Василь Стус і В'ячеслав Чорновіл. Під їхнім листом підписалося 140 присутніх.

Після цього реакція влади була блискавичною — Івана Дзюбу звільнили з роботи у видавничстві «Молодь» і виключили з аспірантури Київського педагогічного інституту, Чорновола звільнили з редакції газети «Молода гвардія», Василя Стуса відрухували з Інституту літератури АН УРСР, де він був аспірантом.

У 1970-х рр., коли почалися гоніння на діячів української культури, «Тіні забутих предків» тривалий час фактично були заборонені до показу.

1991 р. — після триразового голосування і погрози Леоніда Кравчука, що він подасть у відставку, якщо питання не буде вирішено, синьо-жовтий національний прапор урочисто піднято над будинком Верховної Ради у Києві.

Помер:

1985 р. — Василь Стус, український поет, перекладач, прозаїк, літературознавець, правозахисник. Один із найактивніших представників українського культурного руху «шістдесятників». За власні переконання в необхідності української культурної автономії творчість Василя Стуса була заборонена радянською владою, а сам поет був на 12 років позбавлений волі. Помер у карцері мордовського табору для політ'язнів у віці 47 років.

5

1971 р. — у Тулузі відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку — перший у Західній Європі.

РІДНІ ОБЕРЕГИ – ДОЛІ БЕРЕГИ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

А ще готувався до випуску літературний альманах з однойменною назвою «Рідні обереги», авторами якого стали 17 митців Львівщини. Забігаючи наперед, скажу, що перша – пілотна презентація видання відбулася в рамках фестивалю, а наступні – ще попереду.

Фестивальний день видався таким, про який можна тільки мріяти, що, зрештою, робили всі, хто хотів цього! Сонячний, світлий, святковий, справжній літній день! На моріжок між крайніми хатами і невеличким мальовничим потічком сходились люди. Лунала музика, тішили око вишиванки, залюбки ходили босоніж по м'якій траві, лоскотав ніздрі дух козацького куліша і ще чогось неповторно рідного, квіткового, настоящего на медах і дитячих спогадах...

Як і належить, працювала невеличка визна торгівля; діяла виставка-продаж української книги та народного промислу. А якою смачно-розкішною була презентація страв української кухні, яку організували місцеві господині! До того ж волинські козаки з Гільдії бджолярів пригощали всіх охочих смачними медовими напоями.

О 14 годині залунали фанфари. Ведучі – Руслана Федюк, бібліограф Центральної міської бібліотеки міста Червонограда, авторка та ведуча поетичних рубрик на радіо «Новий Двір», і Богдан Бовшик, митець з Жовківщини, привітали всіх зі святом. Священники місцевих храмів – два отці Богдани – провели спільну молитву і благословили добру ініціативу. Козацька гармата вдарила залп, залунав Державний Гімн України, і велелюдна громада дружно його підхопила. Далі слово мала ініціаторка фестивалю, голова ЛМО «Оберіг», письменниця Оксана Карнага. «Михайлівка – не край імперії, а початок держави! Тут живе рідний дух, тут шанують рідні обереги! Таких сіл по Україні – сотні, і вони є нашою колицкою. Не складно провести у великому місті за великі кошти великий крутий фестиваль. Проведіть свято рідного духу в маленькому селі, залучивши тільки бажання організаторів та їхніх друзів, невеликі пожертви небагатьох добродіїв та моральну підтримку представників місцевої влади, які розуміють потребу в духовному відродженні і йдуть назустріч дивакам, які не чекають ні наказів, ні вказівок згори, а самі пропонують свої сили і вміння на спільну добру справу...». Пані Оксана говорила переконливо і впевнено, дякуючи всім, хто долучився до свята: і учасникам, і мешканцям Михайлівки та навколишніх сіл, і гостям, які прибули звідусіль. Угнів-

ська міщанка, активістка «Оберегу», письменниця Надія Канюка зустрічала гостей чудовим вітальним словом, а Оксана Карнага з молодими помічниками Настєю Смирнвою і Ростиславом Кузиком – хлібом-сіллю на вишитому рушнику. Гості були справді знамениті!

— Олеся Франко, правнучка рідного брата Івана Франка Онуфрія, музикант, поетеса;

— члени Спілки письменників України на чолі з першим заступником голови НСПУ Ігорем Гургулою – Володимир Захожий, Любков Долик, Любков Бенедикшин, Оксана Лозова;

— письменники, члени Української асоціації письменників на чолі з пародистом Іваном Гентошем – Богдан Бовшик, Світлана Ковальчук, Людмила Пуляєва;

— художник зі Львова Ігор Гапон;

— Володимир Вакулєнко-К., письменник, лауреат Міжнародної літературної премії ім. Олеся Ульяненка, м. Комарно;

— Павло Савчук, президент БФ «Еко-милосердя», керівник велогуртка «Два колеса», ініціатор і організатор багатоденних дитячих веломарафонів, автор фестивалю «Краса душі».

Приємно було бачити на фести-

лю «Рідні обереги», спеціально написаний до цієї події. І виконували його всі присутні! Ще до початку концертної програми, під час реєстрації усім учасникам роздавали текст пісні і запрошували на репетицію, яку проводила Марія Савчук, учасниця гурту «Галичанка» з Соснівки. Таким чином, на відкритті фестивальна пісня прозвучала дуже дружно, велично, багатоголосо! Заспівували Марія Савчук і Богдан Бовшик, а за ними – чудовий хор усіх присутніх!

У концерті взяли участь співочі колективи та окремі виконавці, свої

Олеся Франко з червоградськими козаками

Іван Гентош читає свої пародії

бові Дроцик і Володимира Музики.

Відділення Союзу українок села Тяглова (голова Ганна Остапик).

Народний фольклорно-етнографічний ансамбль «Живиця» Народного Дому села Карова.

Ярослав Біда – художник (оформив паркані чудовими плакатами з надписами мудрих висловів, а також пригощав учасників свята грибною юшкою з великого бідона).

Галина Клодзінська і Оксана Клодзінська з села Піддубного, співачки.

Сімейний народний колектив Брезовських з Угнова.

Чоловічий ансамбль «Хлопці з Угнова».

Дует близничок «Дві сестрички» з села Великі Грибовичі, учасниці студії «Первоцвіт», керівник Богдан Бовшик.

Юлія Найденко, співачка з села Карова.

Галина Брезовська, Угнів, виконавиця українських народних пісень.

Андрій Карнага, музикант, виконавець пісень.

Західно-Бузький курінь Прикарпатської Січі Українського козацтва. Пригощали козацьким кулішем.

Братство бджолярів Волинської землі «Гільдія бджолярів», м. Луцьк. Пригощали медовою.

Спонсори: Петро Пилипчук (коровай і пекарські вироби), Ігор Стець, Адам Нароєк, Роман Білик, Володимир В'язівський, Степан Курпіль, Михайло Пограничний, Ігор Дзюк, Юрій Журавель, Сергій Ткач (організував підтримку фестивалю серед колег), Олег Сольвар (організував підтримку фестивалю серед колег). Загалом зібрано коштів 3 тисячі грн. Основні витрати – на пальне, на фестивальну атрибутику. Внесок організаторів і волонтерів не виміряти грошми.

Видавництво «СПОЛОМ» презентувало на подарунки волонтерам книгу Марії Чумарної «З початку світу. Україна в символах».

Фестиваль у Михайлівці «Рідні обереги» відбувся! Душевністю та яскравістю дійство перевершило всі найсміливіші очікування організаторів, скептичні застереги доброзичливців, відверті побоювання декого з влади... І все це закономірно. Людська натура схильна сумніватися, але варто задатися ціллію і вже не хочеться відступати. До речі, гаслом фестивалю є слова «Україна починається з мене!». Тож під захистом рідних оберегів, незламної віри у свої сили і Боже благословення творімо спільно дух і духовність, примножимо і зберігаємо красу рідного краю у слові, музиці, витворах золотих рук майстрів, і несімо цю красу до людей, чи у великому місті, чи у малому селі, надто такому, як мальовнича прикордонна Михайлівка, яка є початком держави, початком наших душ і чистим джерелом нашого сумління.

Віра ОЛЕШ

вали представників місцевої влади, які не просто відвідали Михайлівку, а сердечно вітали перше в історії цього села таке свято. Свої вітання адресувала присутнім господині цього краю Ярослава Черняк – голова сільської ради села Карова; її доповнили депутат Сокальської районної ради Михайло Вербинець; заступник голови Сокальської районної ради Володимир Чуб; голова Сокальської партії «УДАР» Юрій Лукашевський; заступник міської голови міста Угнова Ігор Мороз.

На фестивалі була ще одна цікавинка: пролунав Славень фестива-

твори читали поети, а ведучі час від часу звертали увагу присутніх на майстерні роботи вишивальниць. Вишитий килим соснівчанки Марії Савчук та вишиті образи і картини угнівчанки Надії Рибій – це зразки безцінних скарбів народного мистецтва, жіночої майстерності і терпіння! Це – справжні обереги родини!

У рамках фестивалю відбувся футбольний матч між юнацькими командами (тренер – Віктор Турій).

Футболісти отримали дарунки від видавництва «СПОЛОМ» і гостинці від спонсорів та ЛМО «Оберіг».

Парад української одяжі – «Красуня оберегу» (сучасна вишивка) і «Таємниця старої скрині» (старовинний одяг) – пройшов у формі хороводу – дуже оригінально, весело, дружно, під супровід пісні «Мамина сорочка» у виконанні Марії Савчук. Продовжилося свято веселими танцями на моріжку під супровід чудових пісень у виконанні музиканта Андрія Карнага. На завершення учасники та гості отримали Подяки та Дипломи. Організатори фестивалю щиро дякують усім, хто долучився до проведення першого фестивалю в Михайлівці. У тому числі – волонтерам, учасникам, спонсорам, представникам влади і громади, а також особлива вдячність мешканцям села Михайлівки за підтримку ініціативи ЛМО «Оберіг».

Ось ті люди, які стали окрасою свята у Михайлівці:

Волонтери – пані Марія, пані Настя, пані Надія, пані Оксана.

Фольклорний ансамбль «Угнівчанка» з найменшого міста України Угнова.

Поети зі Львова Людмила Пуляєва та Юрій Федик, з Городоччини – Ростислав Кузик, з смт. Куликова Уляна Воробець, з Червонограда Раїса Старкевич (двоюрідна племянниця Ростислава Братуня і Наталії Ужвій).

Співачка Василина Горяча з Угнова.

Угнівський дует у складі Лю-

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com